

მავნებელ-დაავადებების წინააღმდეგ თხილის ბაღებში ჩასატარებელი ღონისძიებები

თებერვალი - მარტის პერიოდი

ბოლო სამი წლის მონაცემებით, დასავლეთ საქართველოში თხილის მოსავლის შემცირების უმთავრესი მიზეზი გულის სიდამლევა, რაც განპირობებულია სოკოვანი და ბაქტერიული დაავადებებით, ასევე ინვაზიური მავნებლის - აზიური ფაროსანას მოქმედებით. ფერმერთა ძალისხმევა უნდა წარიმართოს სწორედ ამ ფაქტორების გათვალისწინებით.

ზამთრის ბოლოს, ადრე გაზაფხულზე თხილის ნარმოების ყველა ზონაში უნდა ჩატარდეს ფენოლოგიური დაკვირვება კვირტების მდგომარეობაზე, რათა სწორად დაიგეგმოს სოკოვანი (მონილიოზის, ფუზარიოზისა და ა.შ.) და ბაქტერიული დაავადებების წინააღმდეგ ბრძოლის ღონისძიებები. ეს ღონისძიებები, კერძოდ, ქიმიური ნამლობები მიმართულია

პათოგენური მიკროორგანიზმების კვირტებზე დასახლებისა და შეჭრის წინააღმდეგ.

შესურებების ზუსტი კალენდარული დროის მითითება გაძნელებულია კლიმატური პირობების ცვალებადობის გამო. ამდენად, ყურადღება უნდა გამახვილდეს მცენარის ფენოლოგიურ ფაზებზე. პირველი შესურება ტარდება კვირტების დაბერვის ფაზაში მხოლოდ კონტაქტური სპილენძისშემცველი ფუნგიციდებით, როგორცაა კოსაიდი, კუპროქსატი, სპილენძის ქლორჟანგი, ჩემპიონი, იროკო, ნორდოქსი, აირონი, პოლტიგლია, ბორდოფლო, ოქსიქლორი, კუპროფლო, კუპერვალი, ბორდო ლუქსი და სხვა; ასევე, 1,5 ან 2%-იანი ბორდოს ხსნარი. მეორე შესურება უნდა ჩატარდეს კომბინირებული ნაზავით კვირტების

გახსნის შემდეგ, ასევე სპილენძისშემცველი კონტაქტური პრეპარატებით და, კვირტის ტკიპას არსებობის შემთხვევაში (როცა ერთ შტამბზე დაზიანებული კვირტების რაოდენობა 3-4 ცალს აღარაღებს), შესაბამისი აკარიციდებით (მასაი, ვერტეკი, ენვიდორი, ორტისი, ზუმი, ტალავი, კაისო, გოლდმაიტი ან სხვა). თუ ფერმერი ვერ მოახერხებს ორივე ნამლობის ჩატარებას, ერთი კომბინირებული ნამლობა მაინც უნდა ჩატარდეს. გასათვალისწინებელია ის გარემოება, რომ მდებარეობითი კვირტების 15-20%-ზე მეტის გაშლის შემთხვევაში, უნდა მოვერიდოთ ბორდოს ხსნარის გამოყენებას. უადრესად მნიშვნელოვანია თხილის ნარგავების დროული გასხვლა-ფორმირება და ამონაყარის მოცილება, რაც მნიშვნელოვნად ამაღლებს მავნე ორგანიზმებთან ბრძოლის ეფექტურობას.

საკანონმდებლო ცვლილებები / ახალი რეგულაციები

მთავრობა ტყით სარგებლობის წესებს ამკაცრებს

მთავრობის სხდომაზე „შეღავათიანი აგროკრედიტის პროექტში“ შესატანი ცვლილებები დამტკიცდა

ფიტოსანიტარიული და ვეტერინარული სასაზღვრო-საკარანტინო კონტროლი მკაცრდება

სუნელების და სანელებლების რეალიზაცია ახალი წესებით მოხდება

უკანონო ხე-ტყის ჭრაზე სანქციები მკაცრდება

33.2-3

ქართული ღვინო 33.4

საფრანგეთის რამდენიმე ქალაქში ღვინის პროფესიონალები, მედიისა და ბიზნესის წარმომადგენლები ქვეყრის ღვინოსა და ქართული ღვინის კულტურას გაეცნენ.

ბუნხორციელებული აბროკროჩები 33.5

საერთაშორისო მხარდაჭერა 33.6

12 მილიონი ევროს ღირებულების პროექტი იწყება ENPARD-ის III ფაზის ფარგლებში, ხელი მოეწერა სოფლის მეურნეობის განვითარების ხუთწლიანი პროექტის განხორციელების შეთანხმებას.

წარმატების ისტორიები 33.7

ენოთერაპია 33.11

თამაზ კობაიძე: დღევანდელ ცივილიზებულ ქვეყნებში ენოთერაპია აღმავლობის გზაზეა.

აბროკრიკვა 33.14-15

თელავის რაიონში მებოსტნეობაში

მთავრობა ტყით სარგებლობის წესებს ამკაცრებს

საქართველოს მთავრობამ ტყით სარგებლობის მარეგულირებელ დადგენილებებში შეტანილი ცვლილებები დაამტკიცა. ცვლილებები გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ინიციატივით მომზადდა.

როგორც საქართველოს პრემიერ-მინისტრმა, გიორგი კვიციანიამ მთავრობის სხდომაზე განაცხადა, სახელმწიფო ტყის უკანონო ჩეხვას ომს უცხადებს.

„ჩვენთვის ძალიან მნიშვნელოვანია ტყის მოვლა-პატრონობის საკითხი და ამ მიმართულებით სწორი მოდელის დანერგვა. ეს არის პირველი რიგის ცვლილებები, რომლებიც მოემსახურება ორგანიზებული ტყით სარგებლობის განვითარებას, ხელს შეუწყობს მდგრადი ტყის მართვის დანერგვას ქვეყანაში, უზრუნველყოფს ტყისთვის მიყენებული ზიანის შემცირებას, დააზღვევს უსაფრთხოების წესების დარღვევით გამოწვეული უბედური შემთხვევების რისკებს და მნიშვნელოვნად შეამცირებს ტყით უკანონო სარგებლობის შემთხვევებს“, - განაცხადა საქართველოს პრემიერ-მინისტრმა.

მარეგულირებელ დადგენილებებში შეტანილი ცვლილებების თანახმად:

- აღარ მოხდება სოციალური ჭრის ფარგლებში პირველი ხარისხის, ანუ სამასალედ (სამშენებლო და სხვა სამეურნეო მიზნები) გამოსაყენებელი ხე-ტყის გაცემა პირდაპირ ტყიდან.
- საბიუჯეტო ორგანიზაციების (მათ შორის, სკოლები, ბაგა-ბაღები, მუნიციპალური შენობები, სადაც არ არსებობს ალტერნატიული ენერგომატარებლები გათბობის უზრუნველსაყოფად) შემთხვევით უზრუნველყოფის მიზნით აიკრძალოს მათ მიერ დამოუკიდებლად ტყეში საშუალო ხე-ტყის დამზადება.

როგორც სამასალედ, ისე საშუალო ხე-ტყის დამზადებას უზრუნველყოფს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ეროვნული სატყეო სააგენტო. საბიუჯეტო ორგა-

ნიზაციებისათვის აღნიშნული რესურსი ხელმისაწვდომი იქნება პირდაპირი მიყიდვის გზით.

შედეგად, ტყეში მერქნის დამზადების სამუშაოები ჩატარდება სისტემატიზებულად, სატყეო სააგენტოს მიერ დაქირავებული პირების მიერ, რაც შეამცირებს ტყისთვის მიყენებულ ზიანს და უსაფრთხოების წესების დარღვევით გამოწვეული უბედური შემთხვევების რისკებს, შემცირდება ჩრდილოვანი ეკონომიკა და შემცირდება უკანონო ტყით სარგებლობის რისკები.

- გამარტივებულია ტყეში არსებული ნარჩენებით სარგებლობა. ტყიდან ხე-ტყის ნარჩენების ათვისება და გამოტანა დასაშვებია მხოლოდ მყარი ბიოსანვავის (ბრიკეტები, პელეტები და სხვა) წარმოების მიზნით.

აღნიშნული ხელს შეუწყობს ტყეების სანიტარიული მდგომარეობის გაუმჯობესებას, ჩახერგილობის პრობლემისა და ხანძრების პრევენციის ეტაპობრივ გადარწმუნებას. ამასთან ერთად, მოხდება ალტერნატიული სანვავი/სათბობი რესურსების წარმოების წახალისება.

ცვლილებები ამ ეტაპზე არ ეხება მოსახლეობის შემთხვევით მომარაგების არსებულ მექანიზმს. მოსახლეობას კვლავ შეეძლება ე.წ. ხე-ტყის დამზადების ბილეთის საფუძველზე მოითხოვოს საშუალო მერქნის გამოყოფა - დაბლობში 7 კუბური მეტრი მოცულობით, ხოლო მაღალმთიან დასახლებებში, 15 კუბური მეტრი მოცულობით, ხოლო ხე-ტყის დამზადება ჩვეული წესით განახორციელოს საკუთარი ძალებით.

თუმცა, ამის პარალელურად, ეროვნული სატყეო სააგენტო მოსახლეობასაც შესთავაზებს მომსახურებას და კომლბე ყოველწლიურად დადგენილი მოცულობის ფარგლებში, მიაწვდის უკვე დამზადებულ და ტყიდან გამოტანილი საშუალო მერქანს იმ ფასად, რაც რეალურად მოსახლეს ესაჭიროება მერქნის დამზადების, ტყიდან გამოტანისა და ტრანსპორტირებისათვის.

მთავრობის სხდომაზე „შელავათიანი აგროკრედიტის პროექტში“ შესატანი ცვლილებები დაამტკიცდა

ცვლილებების შედეგად, შეღავათიანი აგროკრედიტის ძირითადი საშუალებებისთვის კომპონენტს დაემატა ორი ახალი ქვეკომპონენტი: შეღავათიანი აგროკრედიტი სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მექანიზაციისთვის და შეღავათიანი აგროლიზინგი სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მექანიზაციისთვის.

როგორც მთავრობის სხდომის დასრულების შემდეგ გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ლევან დავითაშვილმა განაცხადა, ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი საჭიროება, რომელიც საქართველოში ფერმერებს გააჩნიათ სოფლის მეურნეობის მექანიზაციის ხელმისაწვდომობას უკავშირდება.

„ჩვენ მექანიზაციის ხელმისაწვდომობის კუთხით გარკვეული პროექტები, სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების ფარგლებში, გვქონდა. თუმცა, დღეს მიღებული ცვლილებით, ამოქმედდება უნივერსალური პროექტი, რომელიც, ფაქტობრივად, დაფარავს მოთხოვნას მთელი ქვეყნის მასშტაბით. როგორც იურიდიულ, ასევე ფიზიკურ პირებს შესაძლებლობა ექნებათ ისარგებლონ აგროკრედიტით და აგროლიზინგით. შეღავათიანი აგროკრედიტის პროექტში გაჩნდა ახალი კომპონენტები მექანიზაციის მიმართულებით. სახელმწიფო თვითონ იყო მექანიზაციის სერვისის პროვაიდერი რამდენიმე წლის განმავლობაში, თუმცა, ჩვენი პოლიტიკა ითვალისწინებს კერძო სექტორის შესაძლებლობების გაზრდას, ფერმერებისთვის ხელშეწყობას, რომ კონკურენტუნარიანები იყვნენ, რაშიც მათ სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების ტექნიკაზე გამარტივებული წვდომა მნიშვნელოვნად შეუწყობს ხელს“, - განაცხადა ლევან დავითაშვილმა.

შელავათიანი აგროკრედიტი სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მექანიზაციისთვის გულისხმობს შეღავათიანი აგროკრედიტის გაცემას სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების ტექნიკისა და/ან იმპლემენტის შესაძენად, ხოლო შეღავათიანი აგროლიზინგი სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მექანიზაციისთვის, შეღავათიანი აგროლიზინგის გაცემას სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების ტექნიკისა ან/და იმპლემენტის დასაფინანსებლად.

ქვეკომპონენტების ფარგლებში, შეღავათიანი აგროკრედიტი განისაზღვრება 7000 ლარიდან 1 500,000 ლარის ჩათვლით, ა(ა)იპ

სოფლის მეურნეობის პროექტების მართვის სააგენტო არაუმეტეს 66 თვის განმავლობაში უზრუნველყოფს საპროცენტო განაკვეთის თანადაფინანსებას, წლიური 11%-ის ოდენობით. აგროლიზინგის ქვეკომპონენტის ფარგლებში კი, ა(ა)იპ სოფლის მეურნეობის პროექტების მართვის სააგენტოს საპროცენტო განაკვეთის თანადაფინანსების ოდენობა შეადგენს ლიზინგის გამცემის ინვესტიციის წლიურ 12%-ს.

ლევან დავითაშვილმა ხაზგასმით აღნიშნა, რომ განსაზღვრულია გარკვეული ზღვრები, იმისათვის რომ საფინანსო ინსტიტუტებმა ლიზინგის ან კრედიტის ხელშეკრულებები მაღალი საპროცენტო განაკვეთით არ გასცენ. გარდა ამისა, პროექტში არის მნიშვნელოვანი დათქმა. სახელმწიფოს მხრიდან თანადაფინანსების პერიოდში, მექანიზაციის ქვეყნიდან გასვლა არის შეზღუდული იმისთვის, რომ საქართველოში შეიქმნას ის პოტენციალი, რომელიც გვჭირდება.

„ჩვენ სახელმწიფო პროექტში ცვლილებების ინიციატივამდე კონსულტაციები გვქონდა ბიზნესსაოციაციებთან, ფერმერულ ორგანიზაციებთან. პროგრამაში გათვალისწინებულია მათი მოსაზრებები. ჩვენ ფერმერებს ხელს ვუწყობთ, მათთვის ხელმისაწვდომი გახდეს როგორც ახალი, ასევე, გამართული მეორადი, მაქსიმუმ სამწლიანი გამოყენების ტექნიკა. ეს არის როგორც განხვეტი და მოსავლის ამღები ტექნიკა, ისე იმპლემენტები. ვფიქრობ, რომ პროექტის ამოქმედება სრულიად შეცვლის ჩვენს სოფლის მეურნეობას მექანიზაციის აღჭურვის კუთხით“, - აღნიშნა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა.

წარმოდგენილი ცვლილებების შედეგად, მოხდება ადგილობრივ ბაზარზე სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის განახლების და რაოდენობის გაზრდის სტიმულირება, რაც დადებითად აისახება სოფლის მეურნეობის დარგზე.

ფიტოსანიტარიული და ვეტერინარული სასაზღვრო-საკარანტინო კონტროლი მკაცრდება

საქართველოს სამომხმარებლო ბაზრისა და იმპორტირებული სურსათის უვნებლობის სტანდარტების დაცვის მიზნით, საქართველოს მთავრობის გადაწყვეტილებით, ცვლილებები შევიდა „საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – შემოსავლების სამსახურისა და საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – სურსათის ეროვნული სააგენტოს მიერ ნებართვების გაცემის წესის, პირობებისა და სანებართვო მოწოდებების ფორმების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2010 წლის 31 დეკემბრის N426-სა და „ფიტოსანიტარიული სასაზღვრო-საკარანტინო და ვეტერინარული სასაზღვრო-საკარანტინო კონტროლის განხორციელების წესის შესახებ“ 2010 წლის 31 დეკემბრის №429 დადგენილებებში.

„ვეტერინარული სასაზღვრო-საკარანტინო კონტროლის განხორციელების წესის“ მოქმედი რედაქციით, დაავადების, აკრძალული და არასასურველი ნივთიერებების, პათოგენების, მომწამვლელი ნივთიერებებისა და სხვა პათოლოგიური ცვლილებების აღმოჩენის მიზნით, საზღვარზე ხორციელდება ლაბორატორიული ანალიზისათვის ნიმუშების აღება. თუმცა, სანამ ლაბორატორიული ანალიზი დასრულდება, საქონლის მფლობელს შეუძლია საქონლის მიმოქცევაში გაშვება. თავისუფალ მიმოქცევაში გაშვებული საექვო წარმომავლობის სურსათი რთულად მიკვლევადა. შესაბამისად, საფრთხე ექმნება ადამიანის სიცოცხლესა და ჯანმრთელობას.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, საქართველოს მთავრობის დადგენილების შესაბამისად, ფიზიკური შემოწმებისას, განისაზღვრა კონკრეტული სახეობის პროდუქციის შეჩერების პროცედურები. საქონლის მფლობელს ეკისრება ვალდებულება, ლაბორატორიული ანალიზის დასრულებამდე, საქონელი განათავსოს საბაჟო სანჯომში, სხვა საქონლისგან განცალკევებით.

საქართველოს მთავრობის 2010 წლის 31 დეკემბრის N426 შესული ცვლილებების თანახმად, თუ იმპორტირებულ პროდუქტში, ერთი წლის განმავლობაში, ორჯერ აღმოჩნდება პათოგენური მიკროორგანიზმი, სურსათის ეროვნული სააგენტოს გადაწყვეტილებით, აღნიშნული პროდუქტის მწარმოებელი სანარმოოდან იმპორტი შეჩერდება ერთი წლის ვადით. სურსათის ეროვნული სააგენტო მიღებული გადაწყვეტილების შესახებ შესაბამისი ქვეყნის კომპეტენტურ ორგანოს შეატყობინებს.

აღნიშნული ცვლილებები განაპირობა შემოსავლების სამსახურისა და სურსათის ეროვნული სააგენტოს ერთობლივმა ღონისძიებებმა სურსათის უვნებლობის სახელმწიფო კონტროლის განხორციელებისას და ეფექტიანმა კომუნიკაციამ, რის შედეგადაც, გასულ წელს სურსათის ეროვნულ სააგენტოში შემოსავლების სამსახურის საბაჟო დეპარტამენტიდან შევიდა 32 შეტყობინება საზღვარზე აღმოჩენილი დარღვევების შესახებ და სურსათის მონიტორინგისას, ლაბორატორიულმა კვლევებმა საღმონელას და ლისტერია მონოციტოგენების არსებობა დაადასტურა.

სუნელების და სანელებლების რეალიზაცია ახალი წესებით მოხდება

საქართველოს მთავრობის დადგენილებით, სუნელების და სანელებლების წარმოება-გადამუშავებასა და ბაზარზე განთავსებასთან დაკავშირებით, რისკის მართვის დროებითი ზომები ამოქმედდება.

რისკის მართვის დროებითი ზომების მოქმედების ვადა განსაზღვრულია არაუმეტეს 2 წლით. ახალი წესების თანახმად:

- იკრძალება ფიზიკური პირების (გარდა ინდივიდუალური მწარმოებლისა) მიერ სუნელებისა და სანელებლების წარმოება ან/და გადამუშავება და რეალიზაცია;
- ფიზიკური პირების მიერ სუნელებისა და სანელებლების რეალიზაცია შესაძლებელია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როცა მომხმარებლის თანდასრებით ადგილზე ხდება სუნელებისა და სანელებლების დაფქვა;
- ბიზნესოპერატორის მიერ წარმოებული ან/და გადამუშავებული სუნელებისა და სანელებლების ბაზარზე განთავსება შესაძლებელია მხოლოდ დაფასოებული სახით საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული ეტიკეტირების მოთხოვნების დაცვით, რაც უზრუნველყოფს მიკვლევალობას და ეფექტიანი სახელმწიფო კონტროლის განხორციელებას.

სურსათის ეროვნული სააგენტოს მიერ, 2017 წელს სახელმწიფო კონტროლის ფარგლებში ჩატარებული ლაბორატორიული კვლევის შედეგებით, სუნელებისა და სანელებლების 187 ნიმუშიდან 33 შემთხვევაში (18%-ია) გამოვლინდა ტყვიის გადაჭარბებული შემცველობა. დარღვევები, უმეტეს შემთხვევაში, (88%) იმ ფიზიკური პირების, ასევე კუსტარული წარმოებების პროდუქციაში დაფიქსირდა, რომლებიც არ იყვნენ რეგისტრირებულნი და, შესაბამისად, მათ მიმართ არ ხორციელდებოდა სახელმწიფო კონტროლი. სააგენტოს მიერ განხორციელებული სახელმწიფო კონტროლის დროს, ადგილი ჰქონდა სავარაუდო ფალსიფიკაციის შემთხვევებსაც, მათ შორის, არასასურსათო დანიშნულების ნედლეულის გამოყენების ფაქტებს. აღნიშნული გარემოებიდან გამომდინარე, დღის წესრიგში დადგა შემოღებულიყო რისკის მართვის დროებითი ზომები, რაც მიზნად მომხმარებლის ინტერესებისა და ჯანმრთელობის დაცვას ისახავს.

უკანონო ხე-ტყის ჭრაზე სანქციები მკაცრდება!

საქართველოს პრემიერ-მინისტრის ინიციატივით, მთავრობა უკანონო ხე-ტყის ჭრაზე სანქციებს ამკაცრებს. შესაბამისი საკანონმდებლო ცვლილებების ინიცირება საქართველოს პარლამენტში უკვე განხორციელდა.

გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის კახეთის რეგიონული სამმართველოს თანამშრომლებმა ახალი ინიციატივის შესახებ ინფორმაცია გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრისგან, ლევან დავითაშვილისგან მოისმინეს.

ცვლილებები გათვალისწინებულია ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა და სისხლის სამართლის კოდექსებში. ცვლილებები გულისხმობს სანქციების გამკაცრებას, კერძოდ, ხე-ბუჩქნარის უკანონოდ გაჩეხვისათვის თუკი პირი ადმინისტრაციული სახდელის შემდგომ, განმეორებით ჩაიდენს იმავე ქმედებას, მის მიმართ დადგება სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის საკითხი. ამავდროულად, „წითელი წესის“ სახეობების ბუნებრივი გარემოდან ნებართვის გარეშე მოპოვება სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობას გამოიწვევს; სახეობის საამქროს შესაბამისი რეგისტრაციის პროცედურების გავლის გარეშე მოწყობისათვის ასევე დადგება სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობა. გასათვალისწინებელია, რომ უკანონოდ მოპოვებული მრგვალი ხე-ტყის (მორის), ხე-მცენარის ან საშუაშე მერქნის ტრანსპორტირებისას, სისხლის სამართლებრივი პასუხისმგებლობა დადგება იმ შემთხვევაში, როდესაც პირი ანალოგიური ქმედებისათვის არის ადმინისტრაციულად სახდელ დადებული. მნიშვნელოვანად გაიზარდა ადმინისტრაციული

ჯარიმების ოდენობა ტყის ფონდისა და დაცულ ტერიტორიებზე ხე-ბუჩქნარის, ტყის კულტურების მოსპობისა და დაზიანებისათვის. ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ცვლილება ეხება ბრაკონიერობის წინააღმდეგ სახელმწიფოს მხრიდან ქმედითი ღონისძიებების გატარებას, კერძოდ, თუკი პირი ადმინისტრაციული სახდელის დადების შემდეგ განმეორებით დაარღვევს ნადირობის წესებს, მას ჩამოერთმევა სანადირო ცეცხლსასროლი იარაღის ტარების უფლება გარკვეული ვადით.

„უკომპრომისო ბრძოლას ვუცხადებთ როგორც ხე-ტყის უკანონო ჭრას, ისე იმ კანონსა-წინააღმდეგო ქმედებებს, რომლებიც გარემოს აზიანებს. გარემოს ზედამხედველობის დეპარტამენტს უდიდესი ფუნქცია აკისრია. ცვლილებები, რომელიც სანქციების გამკაცრებას ითვალისწინებს, ზედამხედველობის დეპარტამენტს მიეხმარება ყოველდღიურ აღსრულების პროცესში. გამკაცრებული სანქციების ამოქმედება უფრო ეფექტიანს გახდის გარემოსდაცვითი მიმართულებით არსებულ ღონისძიებებს“, - განაცხადა ლევან დავითაშვილმა.

გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის კახეთის რეგიონულ სამმართველოში 41 საშტატო ერთეულია. რეგიონული სამმართველო გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის სფეროში გაცემული ლიცენზიებისა და ნებართვების პირობების შესრულებას აკონტროლებს; გარემოსდაცვითი პატრულირებისა და სწრაფი რეაგირების განყოფილების თანამშრომლები კი 24 საათის განმავლობაში პატრულირებენ და უკანონოდ მოპოვებული ბუნებრივი რესურსების გამოვლენასა და აღკვეთას ახდენენ.

შეხვედრა ღვინის მწარმოებლებთან

მიმდინარე წლის 1 თებერვლიდან ღვინის ეროვნულ სააგენტოში სერტიფიცირების ელექტრონული სისტემა ამოქმედდა.

ამის შესახებ ღვინის ეროვნული სააგენტოს თავმჯდომარემ, გიორგი სამანიშვილმა ღვინის კომპანიების წარმომადგენლებს განუცხადა.

სასტუმრო „ბილტმორში“ გამართულ შეხვედრაზე, ზემოთ აღნიშნულ სიახლესთან ერთად, ასევე განხილული იყო „ყურძნისეული წარმოების ალკოჰოლიანი სასმელისა და ყურძნისეული წარმოების სპირტის სერტიფიცირების წესში“ ცვლილებების პროექტი, რომლის მიზანი პროდუქციის ხარისხის კონტროლის გაუმჯობესებაა.

„ელექტრონული სისტემის დანერგვით, გამარტივდება სერტიფიცირების პროცედურები, მენარმეს აღარ მოუწევს სააგენტოში მოსვლა. მას შეუძლია ინტერნეტის მეშვეობით შეავსოს დეკლარაცია, გააკეთოს განაცხადი და მხოლოდ მზა სერტიფიკატის ასაღებად მოვიდეს სააგენტოში. რაც შეეხება სერტიფიცირების წესში დაგეგმილ ცვლილებებს, კომპანიები ამ პროცესში ძალიან აქტიურად იყვნენ ჩართულნი, რომ მოხდეს ხარისხის კონტროლის სისტემის სრულყოფა. მთავრობა და კერძო სექტორი თანხმდება, რომ დაბალხარისხიანი ან უხარისხო ღვინო საქართველოში არ უნდა იწარმოებოდეს“, - აღნიშნა გიორგი სამანიშვილმა.

ღვინის კომპანიების წარმომადგენლებს უკვე ჩაუტარდა ტრენინგი ახალ, ელექტრონულ სერტიფიცირების სისტემაზე გადასვლასთან დაკავშირებით. საჭიროების შეთხვევაში, სააგენტო მზად არის მსურველებს ჩაუტაროს დამატებითი კონსულტაციები.

მეღვინეობის დარგის წარმომადგენლებთან გამართულ შეხვედრაზე ასევე განხილული იყო „ვახისა და ღვინის შესახებ კანონში“ შესულ ცვლილებებთან დაკავშირებული საკითხები. კერძოდ, მიმდინარე წლის 1 იანვრიდან სავალდებულო დეკლარაციას დაექვემდებარა ყველა კატეგორიის საქსპორტო ღვინო. აქამდე ეს მხოლოდ ადგილობრივი წარმოების დასახელების ღვინოებს ეხებოდა. გიორგი სამანიშვილის თქმით, აღნიშნული ცვლილების ინიციატივა კერძო სექტორის მხრიდან მოდიოდა და პროცესი შეფერხებების გარეშე მიმდინარეობს.

ღვინის ექსპორტი

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სსიპ ღვინის ეროვნული სააგენტოს მონაცემებით, 2018 წლის იანვარში, საქართველოდან, მსოფლიოს 24 ქვეყანაში 5,12 მლნ ბოთლი (0,75 ლ) ღვინის ექსპორტი განხორციელდა, რაც 18%-ით აღემატება 2017 წლის ამავე პერიოდის მაჩვენებელს. სულ ექსპორტირებულია 11,4 მლნ-მდე აშშ დოლარის ღირებულების ღვინო, ზრდამ გასული წლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით 31% შეადგინა.

ექსპორტის მატება აღსანიშნავია შემდეგ ქვეყნებში: ყაზახეთი - 108% (220 776), ჰონგ-კონგი 100% (15 486), იაპონია - 95% (26 892), ლატვია - 90% (116 226), უკრაინა - 55%(624 030), რუსეთი - 24% (3 534 780), პოლონეთი - 13% (177 018), ისრაელი - 12% (19 680), ნიდერლანდები - 39% (2 248) და სხვა.

ექსპორტიორი ქვეყნების პირველი ხუთეულია: რუსეთი (3 534 780), უკრაინა (624 030), ჩინეთი (250 238), ყაზახეთი (220 776) და პოლონეთი (177 018).

წლის დასაწყისში სხვადასხვა მოცულობის ღვინის ექსპორტი 70-მდე კომპანიამ განახორციელა.

ამასთან, იანვარში ექსპორტირებულია 1,06 მლნ ბოთლი (0,5 ლ) ბრენდი და 8,2 ათასი ბოთლი (0,5 ლ) ჭაჭა.

„ღვინის ექსპორტის ზრდის კუთხით, 2018 წელი პოზიტიურად დაიწყო. ზოგადად, იანვრის თვე ითვლება პასიურ თვედ, ამიტომ ასეთი მოკლე პერიოდის მონაცემებით ტენდენციებზე საუბარი ჯერ ადრეა. ბაზრების დივერსიფიკაციისა და ექსპორტის ზრდის შესახებ უფრო ზუსტი სურათი გამოიკვეთება პირველი კვარტლის მონაცემების მიღების შემდეგ“ - აღნიშნა ღვინის ეროვნული სააგენტოს თავმჯდომარემ გიორგი სამანიშვილმა.

საფრანგეთის რამდენიმე ქალაქში ღვინის პროფესიონალები, მედიისა და ბიზნესის წარმომადგენლები ქვევრის ღვინოსა და ქართული ღვინის კულტურას გაეცნენ.

ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, ქვევრის ღვინის მწარმოებლები მონაწილეობდნენ ბუნებრივი ღვინოების გამოფენებში - ქალაქ ანეში „Les Penitentes“-ში და ქალაქ სომურში „La Dive Bouteille“-ში.

„La Dive Bouteille“ ყველაზე დიდი და პოპულარული ნატურალური ღვინის გამოფენაა საფრანგეთში, რომელსაც ცნობილი ფრანგი მეღვინეები მასპინძლობენ. გამოფენა იზიდავს ღვინის იმპორტიორებსა და პროფესიონალებს სხვადასხვა ქვეყნიდან, რომლებიც სპეციალიზირებული არიან ნატურალურ ღვინოებში.

„Les Penitentes“-ში ტრადიციულად მსოფლიოში ყველაზე ცნობილი „ნატურალური“ ღვინის მწარმოებლები მონაწილეობენ. წელს ქართულ სტენდს მსოფლიოში ცნობილი ღვინის

ექსპერტი და ღვინის საერთაშორისო მაგისტრი იზაბელ ლევერონი ეწვია.

Les Penitentes“ და „La Dive Bouteille“ მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნის ასობით მეღვინე მონაწილეობდა. წელს ქართული ღვინო მერვედ იყო წარმოდგენილი. წინა წლებში მონაწილეობამ დიდი წარმატება და ახალი კონტრაქტები მოუტანა ქართველ მეღვინეებს.

სტუმრებს შესაძლებლობა ჰქონდათ დაეგემოვნებინათ შემდეგი კომპანიების ღვინოები: „იავოს ღვინო“, „მანდილი“, „ხობის ცრემლები“, „მარანი ლაგაზი“, „გოგო ვაინი/ართანული ღვინო“, „კორტავების მარანი“, „რამაზ ნიკოლაძის მარანი“, „ოქროს ღვინო“.

მსგავს ღონისძიებებში ქართული ღვინის წარდგენით იზრდება შესაძლებლობა, რომ საქართველო სულ უფრო მეტმა ადამიანმა გაიცნოს როგორც ღვინის მწარმოებელი ქვეყანა. ამ გამოფენებზე ქართულ ღვინოს არა მარტო ფრანგები, ასევე სხვა ქვეყნების წარმომადგენლებიც ეცნობიან, ამიტომ დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ქართული ღვინის პრომოციას და მის მაქსიმალურად წარმოდგენას ყველა მსგავს გამოფენაზე. საფრანგეთში ღვინის წარდგენით, ქართული ქვევრის ღვინო ცნობილი ხდება ფაქტობრივად მსოფლიოს ყველა მნიშვნელოვან ბაზარზე.

გამოფენების დასრულების შემდეგ, ქართული ღვინის დეკლარაცია გაიმართა ნანტში, რენიში და ლორიანში სპეციალიზირებულ ღვინის მაღაზიებსა და ბარებში. მეღვინეობით სახელგანთქმულ ისეთ ქვეყანაში, როგორც საფრანგეთი, 2017 წელს საქართველოდან 100 ათასამდე ბოთლი ღვინო იყო ექსპორტირებული, რაც 178%-ით მეტია 2016 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელზე.

უკრაინაში იმიტირებული ქართული ღვინის პარტია გაყიდვებიდან ამოიღეს, ხოლო კანონდამრღვევი კომპანია უკრაინის ანტიმონოპოლიური სამსახურის მიერ დაჯარიმდა

2016 წელს ღვინის ეროვნული სააგენტოში შემოვიდა ინფორმაცია, რომ უკრაინული კომპანიები ახდენენ ქართული ღვინის უკანონო იმიტაციას და ქართული დაცული ადგილობრივი წარმოების დასახელებებს უკანონოდ იყენებდნენ. კერძოდ, უკრაინის ბაზარზე რეალიზაციაში იყო არაქართული წარმოების ღვინოები, რომელთა ეტიკეტებზე დატანილი, საქართველოსთან და ქართულ ღვინოსთან დაკავშირებული სიმბოლოები და აღნიშვნები განაპირობებდა მომხმარებელთა შეცდომაში შეყვანას ღვინის წარმოების ქვეყანასთან მიმართებით. ამით, უკრაინაში ოპერირებადი კომპანიების მხრიდან არაკეთილსინდისიერი კონკურენციის პირობები ექმნებოდა ქართული ღვინის მწარმოებელ კომპანიებს, რაც პირდაპირ ზეგავლენას ახდენს ქართული ღვინის საქსპორტო პოტენციალზე.

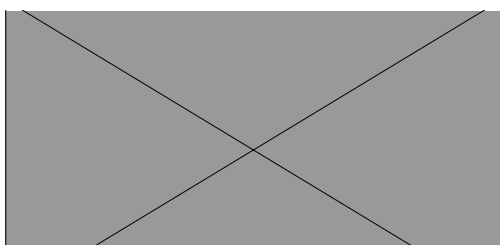
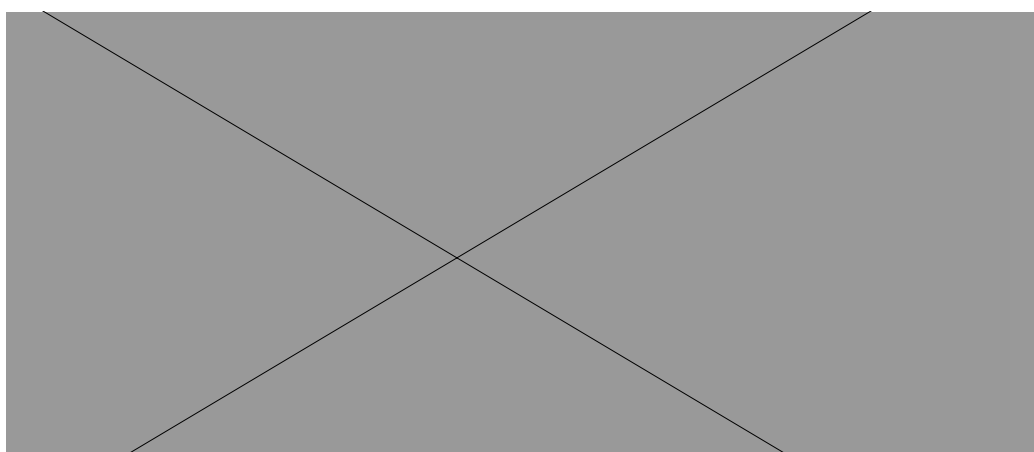
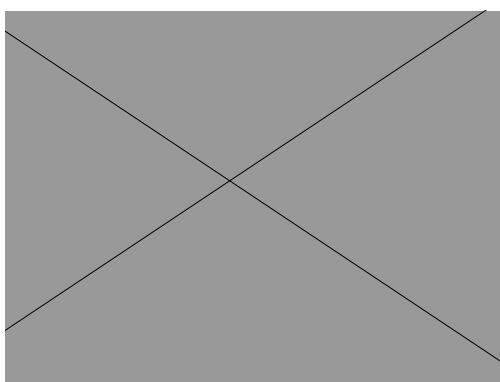
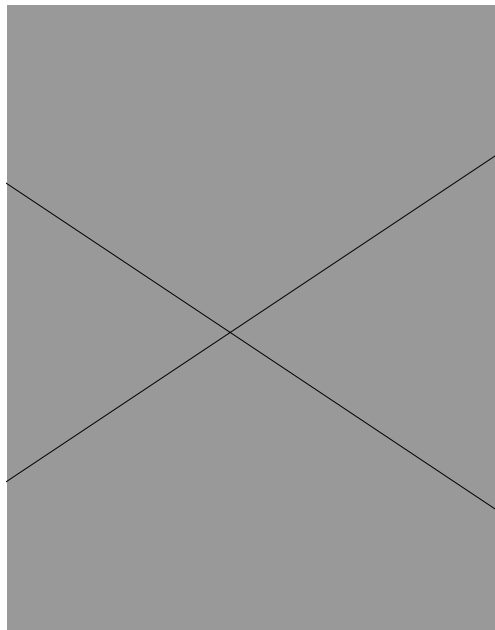
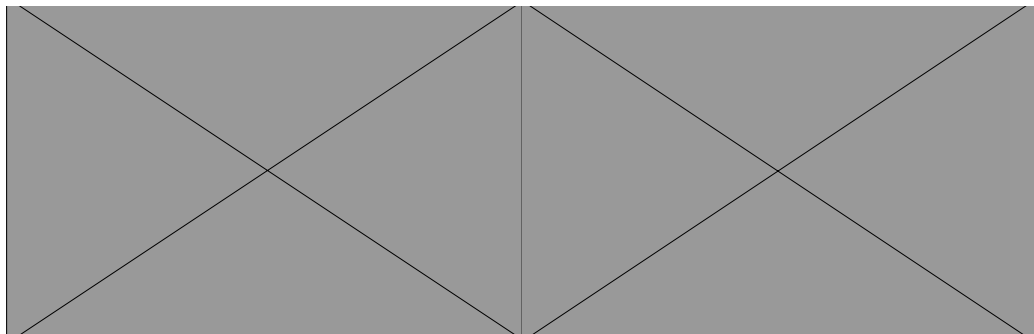
ამ ფაქტთან დაკავშირებით, ღვინის ეროვნულმა სააგენტომ, საქართველოს მთავრობის მიერ მინიჭებული მანდატის ფარგლებში, მიმართა უკრაინის ანტიმონოპოლიურ კომიტეტს, რომელმაც გამოიძევა დაიწყო უკრაინული კომპანიის „კამიანკა გლობალ ვაინსი“ (LLC KAMYANKA GLOBAL WINE) წინააღმდეგ.

კომიტეტის მიერ, 2017 წლის ოქტომბერში მომზადდა წინასწარი დასკვნა, სადაც აღნიშნული იყო, რომ „კამიანკა გლობალ ვაინსი“, ქართული ღვინის ეტიკეტების იმიტირებით და არასწორი ცნობების გავრცელებით შეცდომაში შეჰყავდა მომხმარებლები და ქმნიდა არაკეთილსინდისიერი კონკურენციის გარემოს. შედეგად, უკრაინის ანტიმონოპოლიურმა კომიტეტმა უკრაინული კომპანიის ქმედებები ცნო „არაკეთილსინდისიერი კონკურენციისგან დაცვის შესახებ“ უკრაინის კანონის დარღვევად და კომპანიას დააკისრა ჯარიმა 7 010 000 უკრაინული გრივნის ოდენობით. ამასთან ერთად, „კამიანკა გლობალ ვაინსი“ სამომავლოდაც აკრძალა ქართულ ღვინის იმიტაციებთან დაკავშირებით მსგავსი ქმედებების განხორციელება.

აღნიშნულით, უკრაინაში შეიქმნა პირველი პრეცედენტი ანტიმონოპოლიური კომიტეტის მიერ საქართველოს საჯარო დანესებულების სასარგებლოდ გადაწყვეტილების გამოტანასთან დაკავშირებით. ეს ფაქტორი განსაკუთრებით ყურადსაღებია იმ ბაზარზე, სადაც ქართული ღვინო მაღალი რეპუტაციით სარგებლობს.

ღვინის ეროვნული სააგენტო შემდგომშიც გააგრძელებს ქართული ღვინისა და მისი დასახელებების დაცვის მიზნით ეფექტური ღონისძიებების გატარებას საერთაშორისო ბაზარზე.

12 მილიონი ევროს ღირებულების პროექტი იწყება

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ლევან დავითაშვილმა და გაეროს სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციის (FAO) წარმომადგენელმა საქართველოში, რაიმუნდ იელემ ევროკავშირის ENPARD-ის III ფაზის ფარგლებში სოფლის მეურნეობის განვითარების ხუთწლიანი პროექტის განხორციელების შეთანხმებას მოაწერეს ხელი.

„ხელი მოვანერეთ საქართველოში სოფლის მეურნეობის განვითარებისთვის ევროკავშირის მხარდაჭერით 12 მილიონი ევროს ღირებულების პროექტის განხორციელების შეთანხმებას, რომელიც მნიშვნელოვანია ჩვენი ქვეყნის სოფლის მეურნეობის დარგის განვითარებისთვის. ამ პროექტის დიდი ნაწილი, გრანტების სახით, პირდაპირ იქნება მიმართული ჩვენი ფერმერების და მწარმოებლის ხელშეწყობად. ამავე დროს, გაგრძელდება ის დახმარება, რომელიც სამინისტროს შესაძლებლობების ზრდას უკავშირდება და ENPARD-ის პირველი ფაზის ფარგლებშიც ხორციელდებოდა. ევროკავშირის დახმარებით, საქართველოს სოფლის მეურნეობისა და სოფლის განვითარების კუთხით ძალიან მნიშვნელოვანი ახალი ფაზა იწყება“, - განაცხადა ლევან დავითაშვილმა.

2013 წელს, ENPARD-ის პირველი ფაზის დაწყებიდან დღემდე, FAO-მ საქართველოში სასოფლო-სამეურნეო განვითარების მხარდასაჭერად რამდენიმე პროექტი განახორციელა. FAO-ENPARD-ის პირველი ორი პროექტი ითვალისწინებდა სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთვის ტექნიკური დახმარების განვსავს და სამინისტროს პერსონალის შესაძლებლობების განვითარების ხელშეწყობას. გარდა ამისა, FAO-მ „სოფლის მეურნეობის განვითარების 2015-2020 წლების სტრატეგიის“ ცალკეული კომპონენტების იმპლემენტაციაზე იზრუნა, კერძოდ: სასოფლო-სამეურნეო კოოპერაცია, ექსტენციის სერვისების ხელშეწყობა, სტატისტიკური/ანალიტიკური შესაძლებლობები, ღირებულება ჯაჭვის და კლიმატგონივრული სოფლის მეურნეობის განვითარება. ENPARD III-ის ფარგლებში დაწყებული ახალი პროექტი პირველ ორ ეტაპზე FAO-ს მიერ განხორციელებული ღონისძიებების შედეგებს დაეფუძნება.

„ENPARD-ის I და II ფაზების ფარგლებში, FAO-მ სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შესაძლებლობების გაძლიერებაზე იმუშავა, აღნიშნულ საკითხზე მუშაობა ENPARD III-ის ფარგლებშიც გაგრძელდება. ახალი პროექტით FAO საკუთარ ცოდნასა და გამოცდილებას ქართველ ფერმერებს და მწარმოებლებს უფრო ინტენსიურად გაუზიარებს, რათა მათ ჰქონდეთ უკეთესი წვდომა კარგ სასოფლო-სამეურნეო პრაქტიკებზე, თანამედროვე ცოდნაზე და ტექნოლოგიებზე“, - განაცხადა რაიმუნდ იელემ, FAO-ს წარმომადგენელმა საქართველოში.

პროექტის შესახებ შეთანხმების ხელმოწერის ცერემონიალს ევროკავშირის (EU) დელეგაციის ატაშე, პროგრამის მენეჯერი კრისტინა კასელა დაესწრო. მან ხაზგასმით აღნიშნა, რომ ევროკავშირი მზადაა დაეხმაროს საქართველოს სოფლისა და სოფლის მეურნეობის განვითარებასა და მოქალაქეთა ცხოვრების ხარისხის გაუმჯობესებაში.

„FAO-სა და სამინისტროს მიერ დღეს ხელმოწერილი შეთანხმება პირველია, რომელიც ENPARD-ის პროგრამის III ფაზის ფარგლებში გაფორმდა. პროგრამის მესამე ეტაპის დაწყება საქართველოს პრემიერ-მინისტრმა და საქართველოში ევროკავშირის

ელჩმა ოფიციალურად გასული წლის დეკემბერში გამოაცხადეს. 2013 წელს, ENPARD-ის პროგრამის დაწყებიდან დღემდე, სოფლის მეურნეობისა და სოფლის განვითარებისთვის ევროკავშირი საქართველოს ძლიერ და თანმიმდევრულ მხარდაჭერას უწევს. პროგრამის ფარგლებში შემუშავდა ახალი საწარმოო მოდელები და სტიმული მიეცა სოფლის მეურნეობაში თანამედროვე სერვისების განვითარებას. ჩვენი შეფასებით, ENPARD-ის პროგრამით საქართველოში სოფლად მცხოვრები მოსახლეობის დაახლოებით მესამედმა, ამა თუ იმ ფორმით, ისარგებლა. ახლახანს დაწყებული მესამე ფაზის ფარგლებში, ჩვენ კვლავ ვაგრძელებთ მთავრობის მხარდაჭერას, რათა ხელი შევუწყოთ სოფლის მეურნეობის სექტორის კონკურენტუნარიანობის ამაღლებას“, - განაცხადა კრისტინა კასელამ.

ევროკავშირი მხარს უჭერს სოფლის მეურნეობისა და სოფლის განვითარებას საქართველოში ENPARD-ის პროგრამის

დახმარებით. პროგრამა ხორციელდება 2013 წლიდან და მისი მთლიანი ბიუჯეტი შეადგენს 179.5 მილიონ ევროს. პროგრამის პირველი ფაზის პრიორიტეტი სოფლის მეურნეობის განვითარების ხელშეწყობა იყო, ხოლო მეორე და მესამე ფაზები მიზნად ისახავს სოფლად მცხოვრები ადამიანების ეკონომიკური განვითარების შესაძლებლობების შექმნას არამართო აღნიშნულ სექტორში.

მეტი ინფორმაციისათვის ეწვიეთ ENPARD-ის ვებ-გვერდს: www.enpard.ge

ევროპული გამოცდილება სატყეო პოლიტიკის განხორციელებისათვის

სასტუმრო „რედისონ ბლუ ივერიამი“ პროექტზე - „ევროპული გამოცდილება გარემოსდაცვითი და სატყეო პოლიტიკის განხორციელებისთვის“ იმსჯელეს. შეხვედრის მონაწილეებს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა ლევან დავითაშვილმა და კავკასიის გარემოსდაცვითი არასამთავრობო ორგანიზაციების ქსელის (CENN) დირექტორმა ნანა ჯანაშიამ მიმართეს.

შეხვედრა CENN-ის ორგანიზებით გაიმართა და მიზნად ისახავს ტყეების მდგრადი მართვის პოლიტიკური, ინსტიტუციური და ფინანსური ინსტრუმენტების გაცნობას და ერთიანი, დაბალანსებული სახელმწიფო პოლიტიკის განხორციელების შესაძლებლობების განხილვას ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური და გარემოსდაცვითი პრიორიტეტების გათვალისწინებით.

შეხვედრაზე მხარეებმა ტყეების ტურისტულ-რეკრეაციული მართვის სამოქმედო გეგმაზე იმსჯელეს, რომელიც სახელმწიფო პრიორიტეტებთან ტყეების მართვის სისტემის სინქრონიზაციას და ეკონომიკური პოტენციალის გამოყენების ინსტიტუციური და ფინანსურ-ეკონომიკური მექანიზმების შემუშავებას ითვალისწინებს.

შეხვედრაზე, ტყეებზე არსებული სოციალური და ენერგეტიკული ზეწოლის შემცირების მიმართულებით მოსახლეობის სათბობი რესურსით უზრუნველყოფის სახელმწიფო პროგრამის დოკუმენტზეც იმსჯელეს. პროექტი - „ტყის მდგრადი მართვა საქართველოში“ - ფარგლებში განხორციელდა, ავსტრიის თანამშრომლობა განვითარებისათვის (ADC) ფინანსური მხარდაჭერით.

შეხვედრას ევროკავშირის წარმომადგენლობის გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მიმართულების ხელმძღვანელი ალვარო ორტეგა აპარიციო, ავსტრიის ელჩი საქართველოში არად ბენკო, სხვადასხვა სამინისტროების, გარემოსდაცვითი არასამთავრობო და საერთაშორისო ორგანიზაციების წარმომადგენლები ესწრებოდნენ.

რავალი კაცის მეფრინველეობის ფარმა საბარაზოს რაიონში

თბილისში დაბადებულსა და გაზრდილს სოფლის სიყვარული ბავშვობიდან მოყვება. კახეთში, დედუღეთში ჩასული, თვალს ადევნებდა, როგორ შემართებით ასრულებდნენ სოფლის სამუშაოებს კახელი გლეხები, როგორ უვლიდნენ მოსავალს, საქონელსა და ფრინველს. თავადაც დიდი ენთუზიათით ერთვებოდა სოფლის საქმიანობაში.

ლევან კაციტაძე 39 წლის ინდემნარმა, რომელმაც რამდენიმე წლის წინ, საგარეოში შეიძინა მიწა და ხორბალი დათესა. თვლის, რომ დღეს ქვეყნისთვის სოფლის მეურნეობის განვითარება ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესია.

2017 წელს, ბატონმა ლევანმა, გადან-ყვიტა გაფართოებინა ბიზნესი, შეექმნა მეფრინველეობის ფერმა, სადაც ადგილობრივები იქნებოდნენ დასაქმებულნი. ინტერნეტის დახმარებით შეიტყო პროექტის შესახებ. ამბობს, რომ პროექტის მხარდაჭერის გარეშე გეგმის განხორციელებას ვერ შეძლებდა.

ლევან კაციტაძეს ჰყავს მეუღლე და ორი შვილი, რომელთაგან ერთ-ერთი აბიტურიენტი; აპირებს, რომ ვეტერინარი გახდეს და მამას ბიზნესის გაფართოებაში დაეხმაროს. ლევანს ახარებს, რომ მისი ოჯახის წევრები ჩართული არიან საოჯახო აგრარულ საქმეში, ცდილობენ ერთად შექმნან წარმატების ისტორია და უკეთესობისკენ შეცვალონ სხვების ცხოვრება. სწორედ შვილებს მიიჩნევს საქმის გამგრძელებლებად და დარწმუნებულია, რომ ისინი დიდი პასუხისმგებლობით მოეკიდებიან მის დაწყებულ საქმეს.

დღეისათვის, ფერმაში 4500 ფრთა ქათამია. წარმადობა წელიწადში 1,000,000 კვარცხს შეადგენს. ჯერ-ჯერობით რეალიზაცია საქართველოს მასშტაბით ხდება. პროდუქტი რამდენჯერმე ექსპორტზეც გაიტანა სომხეთში, თუმცა ფიქრობს, რომ გაფართოების შემდეგ, უფრო კარგად შეძლებს ამ კუთხით განვითარებას.

აპირებს, რომ ზაფხულისთვის საწინილე მეურნეობა და შემდეგ საკვების დასამზადებელი საწარმო ააშენოს. ამჯერად, ფერმაში 5 ადამიანია დასაქმებული. ბიზნესის გაფართოების შემდეგ, დასაქმებულების რაოდენობაც მოიმატებს. პროექტმა „შეღავათიანი აგოკრედიტი“ იმდენად გაამართლა, რომ ფიქრობს ფერმის გაფართოებისთვის სოფლის მეურნეობის სხვა პროექტებთან ისარგებლოს.

აღდგენილი მეურნეობა ქობულეთში

ომარ ქათამაძე ქობულეთში, სოფელ მუხაესტატეში ცხოვრობს და მიიჩნევს, რომ ამ მხარეს ძალიან დიდი აგრარული პოტენციალი აქვს. წლების წინ, მეგობრებთან ერთად უნდოდა, რომ ქობულეთში არსებული დეკორატიული მცენარეების სანერგე მეურნეობა აღედგინა, თუმცა, არასაკმარისი ფულადი სახსრების გამო, იდეის განხორციელება ვერ შეძლო. 2015 წელს ტელევიზიით შეიტყო პროექტის „შეღავათიანი აგოკრედიტი“ შესახებ და გადაწყვიტა, კიდევ ერთხელ ეცადა სასათბურე მეურნეობის გაკეთება.

66 წლის აგრონომმა იცოდა, რომ არც ისე მარტივი იქნებოდა დიდი ხნის წინ დაწვრილი მეურნეობის აღდგენა, მაგრამ ოჯახის, მეგობრებისა და პროექტის მხარდაჭერით, ამ საქმეს ხელი მოკიდა და წარმატებასაც მიაღწია.

2015 წელს დაწყებულ საქმეს უკვე დასრულებული სახე აქვს. ამჟამად, 6000 კვადრატულ მეტრზე მოჰყავს ბოსტნეული: კიტრი, პომიდორი და სასალათო კომბოსტო. 3000 კვადრატულ მეტრზე კი - მარწყვი. უახლოეს მომავალში 1 ჰა-ზე ჩითილების გამოყვანასაც დაიწყებენ.

ომარ ქათამაძეს ჰყავს მეუღლე, 3 შვილი და 6 შვილიშვილი. ოჯახის ყველა წევრი მონაწილეობას იღებს ბიზნესის მართვაში, ორივე ქალიშვილი ეხმარება მამას. იცის, რომ მისი ვაჟი ამავტომს მამის წამოწყებული საქმით და აუცილებლად გააგრძელებს მეურნეობის მართვას.

ჯერ-ჯერობით მეურნეობა მხოლოდ ადგილობრივ ბაზარს ამარაგებს. აღნიშნავს, რომ შეღავათიანი აგოკრედიტის პროექტი დაეხმარა მიეღწია დიდი ხნით ადრე დასახული მიზნისათვის. ამიტომ უნდა, რომ ისევ პროექტის მხარდაჭერით გააფართოოს მეურნეობა; პროდუქცია ექსპორტზე გაიტანოს. გეგმავს, სასათბურე მეურნეობაში მოცვის და ჟოლოს მოყვანას.

მეურნეობაში დასაქმებულია 20 ადგილობრივი. ბატონი ომარი ფიქრობს, რომ მისი მხარისთვის ძალიან მნიშვნელოვანია ადგილობრივების დასაქმება, რათა რეგიონი არ დაიცილოს. მისი აზრით, სოფლის მეურნეობის განვითარებას მხარდაჭერა სჭირდება და უხარია, რომ მასაც შეაქვს წვლილი ამ დარგის განვითარებაში.

თხილის გადამამუშავალი საწარმო გუგუდის რაიონში

ბაჩუკი თამლიანი, 45 წლის ბიზნესმენი, წარმოშობით სვანეთიდანაა, ამჟამად სოფელ რუხში ცხოვრობს. ენერგეტიკის ფაკულტეტის კურსდამთავრებულს ყოველთვის უნდოდა, რომ სოფლის მეურნეობის სფეროში წარმატებისთვის მიეღწია. ერთი შეხედვით მარტივი წამოწყება წლების განმავლობაში მზარდ ბიზნესად აქცია.

თავდაპირველად შეიძინა მიწის ნაკვეთი და თხილის გაშენება დაიწყო. ამბობს, რომ მეთხილეობა ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი და პერსპექტიული ბიზნესია.

2014 წელს, ბაჩუკი თამლიანი შ.პ.ს „ჭტუ პლას“ დააარსა. 2015 წელს, ბიზნესის გაფართოება გადაწყვიტა. ბანკში, კრედიტის ასაღებად მისულმა, შეიტყო პროექტის „შეღავათიანი აგოკრედიტი“ შესახებ და მიხვდა, რომ ამ შანსის გამოყენება მის საქმეს დიდ სარგებელს მოუტანდა.

პროექტის ფარგლებში თხილის გადამამუშავებელი საწარმო ააშენა, აღჭურვა საჭირო დანადგარებით და წარმოებაც მაშინვე დაიწყო. უნდოდა, რომ აეთვისებინა სხვა ქვეყნების ბაზარს და ბევრი შრომის შემდეგ მიაღწია დასახულ მიზანს, დღეს შ.პ.ს „ჭტუ პლასის“ პროდუქტი ძირითადად ექსპორტზე გადის რამდენიმე ქვეყანაში, მათ შორის არის იტალია, გერმანია და ესპანეთი. ამბობს, რომ ქართულ პროდუქტზე მოთხოვნა მზარდია.

შ.პ.ს „ჭტუ პლასში“ ამჟამად 80 ადგილობრივია დასაქმებული.

წარმადობა წელიწადში 2000 ტონას შეადგენს. ბატონი ბაჩუკი საწარმოს გაფართოებას გეგმავს. უნდა, რომ გამოუშვან ახალი პროდუქტები: მოხალული თხილი და თხილის პასტა, როგორც ადგილობრივი ბაზრისთვის, ასევე საქსპორტოდ. ფიქრობს, რომ ამ გეგმის განხორციელებისთვისაც, ისევ სახელმწიფოს მხარდაჭერით ისარგებლებს.

ბარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს დაქვემდებარებულ ლაბორატორიაში სტუდენტებს პრაქტიკული მასალები უზარდაბთ

დარგის სპეციალობების მიხედვით, სტუდენტებს შესაძლებლობა აქვთ უახლესი აპარატურით აღჭურვილი ლაბორატორიის მუშაობის სპეციფიკას გაეცნონ და თავადაც ჩაერთონ სხვადასხვა ექსპრეს-ტესტის წარმოებაში. სწავლებების დროს, სტუდენტები მცენარეთა და ცხოველთა დაავადებების, ასევე, სურსათის კვლევის მიმართულებით ლაბორატორიის სპეციალისტებისაგან ამომწურავ ინფორმაციას იღებენ.

პროფესიული განათლების ხელშეწყობის მიზნით, პრაქტიკული მეცადინეობები ტარდება როგორც უმაღლესი სასწავლებლების სტუდენტებისათვის, ასევე პროფესიული კოლეჯის მოსწავლეებისათვის. ამჟამად, ლაბორატორიაში სწავლება უტარდებათ სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სასწავლო კურსის „მოლეკულური მეთოდები ბიოსამედიცინო მეცნიერებებში“ სტუდენტს, ასევე, აგრარული უნივერსიტეტის აგრარული მეცნიერებების სადოქტორო სკოლის სტუდენტს და პროფესიული კოლეჯის, „სპექტრისა“ და „ორიენტის“ ახალგაზრდა სპეციალისტებს.

სსიპ საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ლაბორატორია ცდილობს მაქსიმალურად დაეხმაროს სასწავლო-საგანმანათლებლო დაწესებულებებს მომავალი სპეციალისტების აღზრდაში. მსგავსი სახის აქტივობები რეგულარულად ტარდება და მიმართულია დარგის სპეციალობების პოპულარიზაციისათვის. თანამედროვე აპარატურით აღჭურვილ ლაბორატორიულ ბაზაზე დაშვება კი, მოსწავლეებს შესაძლებლობას აძლევს მიღებული თეორიული ცოდნა პრაქტიკაში განიმტკიცონ.

2016/2017 წლის მონაცემებით, საწარმოო პრაქტიკების დასრულების შემდეგ 10 სტუდენტი დასაქმდა. პრაქტიკული მეცადინეობები ჩატარდა 39 სტუდენტს. მიმდინარეობს დასაქმებული სტუდენტების შემდგომი პროფესიული განვითარება, საერთაშორისო პრაქტიკისა და გამოცდილების მიღების ხელშეწყობა. შედეგად, საგრძნობლად გაიზარდა ახალგაზრდა კვალიფიციური ადამიანური რესურსი.

მინისტრი კახეთში ბრიკეტების წარმოების პროცესს გაეცნო

ახმეტის მუნიციპალიტეტის სოფელ მატანში, ბრიკეტების საწარმო გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ლევან დავითაშვილმა დაათვალიერა. ეროვნული სამეცნიერო მეურნეობის დაქვემდებარებაში მყოფი ბრიკეტების საწარმოს მშენებლობის პროექტი მწვანეთა მოძრაობის „დედამინის მეგობრები“ და გაეროს განვითარების პროგრამა (UNDP) დახმარებით განხორციელდა.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო ქვეყანაში ეკოლოგიურად სუფთა საწვავის ბრიკეტების წარმოების ხელშეწყობაზე მუშაობს.

„ჩვენთვის პრიორიტეტია ტყეზე ზეწოლის შემცირება. შესაბამისად, ძალიან მნიშვნელოვანია ალტერნატიული საწვავი საშუალებების წარმოების განვითარებას შევუწყოთ ხელი. ერთ-ერთი ასეთ საშუალება, რომელიც ევროპაში დიდი ხანია უკვე არსებობს, ნარჩენებისგან დამზადებული ბრიკეტებია. ბრიკეტები

მაღალი თბუნარიანობითაც გამოირჩევა და ეკოლოგიურად სუფთაა. მნიშვნელოვანია, რომ ბრიკეტი ჩაანაცვლებს შემას, ამიტომ მისი წარმოება სახელმწიფოს მხრიდან მაქსიმალურად წახალისებული იქნება. სამთავრობო ცვლილებებით, ტყეში ნარჩენებზე წვდომის შესაძლებლობა მთელ რიგ საწარმოებს ეძლევათ, რაც, გარდა ბრიკეტების წარმოების ხელშეწყობისა, ტყის სანიტარული მდგომარეობის გაუმჯობესებას უზრუნველყოფს“, - განაცხადა ლევან დავითაშვილმა.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ბრიკეტების დამამზადებელ კერძო საწარმოსაც, შპს „კერას“ ესტუმრა და წარმოების პროცესს გაეცნო.

ბრიკეტი ტყეში არსებული ნარჩენებისგან მზადდება და 4-5-ჯერ მეტ სითბოს გამოყოფს, ვიდრე გამშრალი შუბა.

მინისტრმა, ლევან დავითაშვილმა სიმბოლურად ერთი შუკრა ბრიკეტი, რომელიც მთელი წლის მარაგია, სოფელ ალვანის საბავშვო ბაღში მიიტანა.

კახეთში ბრიკეტების საწარმოები, მინისტრთან ერთად, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილემ სოლომონ პავლიაშვილმა, ეროვნული სამეცნიერო მეურნეობის დირექტორმა რევაზ ბუჟაშვილმა, კახეთის გუბერნატორმა ირაკლი ქადაგიშვილმა, სატყეო სააგენტოსა და სატყეო პოლიტიკის დეპარტამენტის უფროსებმა, გარემოს დაცვის საკითხებზე მომუშავე არასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენლებმა დაათვალიერეს.

რა უნდა ვიცოდეთ დაავადება „თურქულის“ შესახებ

საქართველოში დაავადება „თურქულის“ გავრცელების რისკი მინიმუმამდე შემცირებული

დაავადება „თურქული“ წყვილჩილიქიანი შინაური და გარეული ცხოველების (მსხვილფეხა პირუტყვი, ცხვარი, თხა, ღორი და სხვ.) მწვავე ვირუსული დაავადებაა, რომელიც სწრაფად ვრცელდება. დაავადების დაფიქსირების შემთხვევაში, საფრთხის ქვეშ დგება და, შესაძლოა, რამდენიმე წლით შეჩერდეს ქვეყნიდან ცოცხალი ცხოველებისა და მეცხოველეობის პროდუქტების ექსპორტი/ტრანზიტი. ადამიანი თურქულით არ ავადდება, თუმცა, დაავადება უდიდეს ეკონომიკურ ზიანს აყენებს მესაქონლეობას.

დაავადებული ცხოველები, დაზიანებების გამო, ვერ გადაადგილდებიან, უჭირთ საკვების მიღება, რის გამოც, ძალიან მალე კარგავენ წონას, მცირდება წველალობაც. ინკუბაციური

(ფარული) პერიოდი მერყეობს 2-დან 14 დღემდე. ცხოველებს აღენიშნებათ ცხელება, მადის დაქვეითება, კოჭლობა, უხვი ნერწყვდენა; ტუჩებზე, ენაზე, პირის ღრუს ლორწოვანი გარსის ზედაპირზე, ზოგჯერ ჩლიქებს შორის და ცურზე ჩნდება წყლულები, რომლებიც რამდენიმე დღეში სკდება და გადაიქცევა ეროზიებად, რაც, არცთუ იშვიათად, რთულდება მეორადი ინფექციის სახით. მეორადი ინფექციების თავიდან ასაცილებლად, შესაძლებელია ანტიბიოტიკოთერაპია.

ყველაზე ეფექტიან კონტროლის ღონისძიებად ითვლება ყოველწლიური ორჯერადი ვაქცინაცია და ცხოველის სათანადო მოვლა.

თურქულზე ეჭვის მიტანის შემთხვევაში, მეპატრონემ ცხოველი დაუყოვნებლივ უნდა

განაცალკევოს და მიმართოს ვეტერინარს. დიაგნოსტიკისათვის ლაბორატორიაში იგზავნება სისხლი, დაზიანებული ადგილებიდან აღებული ანაფხევი ან სითხე.

მოსაზღვრე და ახლომდებარე ქვეყნებში (თურქეთი, ირანი, რუსეთის ფედერაცია) დაავადების ახალ-ახალი აფეთქებები, ცხოველების მოვლა-შენახვის მომთაბარე სისტემა (ცხოველების სემონურ საძოვრებზე მიგრაცია), ვირუსის შენარჩუნება გარემოში და არასტრუქტურულ ცილებზე კვლევის შედეგები ქმნის გარკვეულ რისკებს, რისი გათვალისწინებითაც, საქართველოში ყოველწლიურად, ორჯერადი ტარდება თურქულის საწინააღმდეგო პროფილაქტიკური ვაქცინაცია, სისხლის ნიმუშების აღება და კვლევა სტრუქტურულ (SP) ცილებზე. გარდა ამისა, სურსათის ეროვნული სააგენტო ატარებს თურქულის ვირუსის შესაძლო ცირკულირების რისკის დონის შეფასებას და განსაზღვრული ასაკობრივი კატეგორიის ცხოველების (მსხვილფეხა და წვრილფეხა პირუტყვი) სისხლის ნიმუშების კვლევას არასტრუქტურულ (NSP) ცილებზე.

2017 წელს, 2 693 938 სული დაავადების ამთვისებელი ცხოველია ვაქცინირებული. არასტრუქტურულ ცილებზე (NSP) გამოკვლეულია 4 991 სული მსხვილფეხა და წვრილფეხა პირუტყვი, სტრუქტურულ ცილებზე (SP) - 1000 სული მსხვილფეხა და წვრილფეხა პირუტყვი.

სახელმწიფოს მიერ გატარებული ღონისძიებების შედეგად, საქართველოში დაავადების გავრცელების რისკი მინიმუმამდე შემცირებული.

საქართველოში არსებულ ვითარებას დადებითად აფასებენ ცხოველთა ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის ექსპერტები და აღნიშნავენ, რომ უკანასკნელი წლების განმავლობაში, ქვეყანამ მნიშვნელოვან პროგრესს მიაღწია, გაზრდილია როგორც ვაქცინაციის არეალი, ასევე მისი ხარისხი; მიმდინარეობს კონსულტაციები დაბალი რისკის ზონების შესაქმნელად და რაჭა-ლეჩხუმის, ქვემო სვანეთისა და მესტიის რეგიონის თურქულისგან თავისუფალ ზონად გამოსაცხადებლად, რაც ხელს შეუწყობს ქვეყნის საექსპორტო პოტენციალის გაზრდას და მეცხოველეობის განვითარებას.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მპს „საქართველოს მელიორაცია“ ქ. ფოთთან, მდინარე რიონის სარეგულაციო ჰიდროკვანძის რეაბილიტაციას იწყებს.

ობიექტზე გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილე გიორგი ჩხეიძე და საქართველოს მელიორაციის გენერალური დირექტორი არჩილ ბუკია იმყოფებოდნენ.

პროექტი, პირველ რიგში, ითვალისწინებს კაშხლის ათივე ფარის ამონევის და მათ გახსნილ მდგომარეობაში დაფიქსირებას. აღდგენითი სამუშაოები ჩატარდება სარეგულაციო ჰიდროკვანძს, რომელიც შედგება კაშხლისა და რაბრეგულატორისგან; შეიცვლება ამორტიზებული ელექტროტექნიკა, აღდგება ფარების მექანიკური ნაწილები, გარემონტდება ნაგებობა და კეთილმოეწყობა ნაგებობის მომსახურე ოფისი და მიმდებარე ტერიტორია. პროექტის მიხედვით, ჩატარდება ყველა საჭირო სამუშაო, რათა შესაძლო წყალდიდობის შემთხვევაში ნაგებობა მზად იყოს, გაატაროს წყლის მაქსიმალური

მოცულობა იმისათვის, რომ არ მოხდეს ქ. ფოთის და ხობის მუნიციპალიტეტის სოფლების და სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების დატბორვა. სარეგულაციო ჰიდროკვანძის რეაბილიტაციისთვის 1 367 815-მდე ლარი დაიხარჯება.

ობიექტი მპს „საქართველოს მელიორაციის“ საკუთრებაში 2017 წლის 1 დეკემბერს გადავიდა. არსებული მდგომარეობის შესასწავლად კომპანიამ ჩაატარა შესაბამისი სამუშაოები. მდგომარეობის დეტალურმა შესწავლამ ცხადყო, რომ ნაგებობა სასწრაფო რეაბილიტაციას საჭიროებს.

ობიექტზე, ასევე, სამეგრელო-ზემო სვანეთის გუბერნატორი, ქ. ფოთის მერი და საკრებულოს თავმჯდომარე იმყოფებოდნენ.

ქ. ფოთთან, მდ. რიონის წყალგამყოფი კვანძი, რომელიც ექსპლუატაციაშია 1959 წლიდან, შედგება კაშხლისა და რაბრეგულატორისგან. ნაგებობა ორ იარუსიანია. კაშხლის დანიშნულებაა მდ. რიონის წყალდიდობის (4000 მ³/წმ) ხარჯის გატარება ნაბადისაკენ ქ. ფოთის ჩრდილოეთით, ხოლო რაბრეგულატორის დანიშნულებაა 400 მ³/წმ ხარჯის მიწოდება არხში ქალაქ ფოთის სანაპირო ზოლის გამორეცხვისაგან დასაცავად.

დაბა ანასუღში რადიოაქტიურად დაბინძურებული ნიადაგის მორიგი რადიომეტრული კვლევა ჩატარდა

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სააგენტოსა და სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრის სპეციალისტებმა, ოზურგეთში, დაბა ანასუღში, ჩაისა და სუბტროპიკული კულტურების ყოფილი ინსტიტუტის მიმდებარე ტერიტორიაზე რადიოაქტიურად დაბინძურებული ნიადაგის რადიომეტრული მორიგი კვლევა განახორციელეს.

აღნიშნული ტერიტორია გასული საუკუნის 90-იან წლებში ჩაისა და სუბტროპიკული კულტურების ყოფილი ინსტიტუტის გაძარცვის დროს დაბინძურდა.

ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სააგენტო ტერიტორიის შემოწმებას პერიოდულად ახორციელებს. გაანალიზებული მონაცემების მიხედვით, მაიონებული გამოსხივების დონის სიმძლავრე უცვლელია უკანასკნელი წლების განმავლობაში და საფრთხეს არ წარმოადგენს ადგილობრივი მოსახლეობისათვის.

სპეციალისტები, გურიის გუბერნატორთან

მერაბ ჭანუკვაძესთან ერთად, ადგილობრივ მოსახლეობას შეხვდნენ და არსებული მდგომარეობის შესახებ ინფორმაცია გააცნეს.

ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სააგენტოს რადიოაქტიური ნარჩენების დეპარტამენტის უფროსის, გია ნაბახტაიანის განცხადებით, 2017 წლის ოქტომბერში ხელშეკრულება გაფორმდა შვედეთის რადიაციული უსაფრთხოების ცენტრთან.

„ხელშეკრულების ფარგლებში, აღნიშნული ტერიტორიის დეტალური და სრულყოფილი გამოკვლევის მიზნით, შვედი ექსპერტების ჩართულობით, უკვე დაწყებულია პროექტი. იგეგმება მინის ზედაპირის დეტალური რადიოლოგიური მონიტორინგი და დაბინძურებულ ადგილებზე რადიონუკლიდების მინის სიღრმეში განაწილების შესწავლა. ჩატარდება გეოლოგიური და ჰიდროლოგიური კვლევები. კვლევების დასრულების შემდეგ, მომზადდება დეტალური გეგმა, რომელშიც პრობლემის მოგვარების მეთოდები გაიწერება. კონკრეტული სამუშაოების დაწყების შესახებ გადაწყვეტილებას

ALCP მე-9 შეხვედრაზე გადასარჩქი ტრასებისა და ბიოსაფრთხოების საკითხებზე იმსჯელეს

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ლევან დავითაშვილმა, კავკასიის ალიანსების პროგრამის მრჩეველთა კომიტეტის (ALCP) მე-9 შეხვედრა მისასალმებელი სიტყვით გახსნა.

მინისტრმა ვრცლად ისაუბრა მესაქონლეობის სექტორისთვის ბიოსაფრთხოების პუნქტების როლის და მნიშვნელობის შესახებ.

ლევან დავითაშვილმა ხაზგასმით აღნიშნა, რომ ქვეყანაში მესაქონლეობის დარგის განვითარება პრიორიტეტული მიმართულებაა და, შესაბამისად, გადასარევი ტრასების ინფრასტრუქტურული მოწყობა განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია. ბიოსაფრთხოების პუნქტების გამართული ფუნქციონირება პირდაპირ კავშირშია ცხოველთა ჯანმრთელობის და ექსპორტის საკითხებთან. აღსანიშნავია, რომ დღეისათვის ცხოველთა გადასარევი ტრასებზე საერთაშორისო სტანდარტის ხუთი ბიოსაფრთხოების პუნქტი ფუნქციონირებს.

„მოგესვენებათ ვეტერინარული და სანიტარული ნორმების კონტროლი ევროპასთან დაახლოების დღის წესრიგითაა გათვალისწინებული. მიუხედავად იმისა, რომ ვეტერინარული

მდგომარეობის გამოსასწორებლად სახელმწიფომ ეფექტიანი ნაბიჯები გადადგა და თვალშისაცემია დარგის განვითარების პოზიტიური დინამიკა, გამომწვევებიც ბევრია და, ვფიქრობ, სახელმწიფომ, კერძო სექტორმა და დონორმა ორგანიზაციებმა არსებულ გამოწვევებს კონსოლიდირებულად უნდა ვუპასუხოთ“, - აღნიშნა ლევან დავითაშვილმა.

მისასალმებელ სიტყვაში მინისტრმა დარგის განვითარების კონტექსტში ყურადღება ჯიშთა გაუმჯობესების საკითხებზე, გადასარევი ტრასების ალტერნატიული გზების მოძიებასა და სახელმწიფო პროგრამებში მესაქონლეობის, კერძოდ მეცხვარეობის დარგის განვითარებისთვის თანადაფინანსების კომპონენტის მნიშვნელობაზე გაამახვილა.

კავკასიის ალიანსების პროგრამების მრჩეველთა კომიტეტის მე-9 შეხვედრაზე სპეციალისტებმა, საერთაშორისო და დონორი ორგანიზაციების, ასევე მეცხოველეობის სექტორის წარმომადგენლებმა გადასარევი ტრასებისა და ბიოსაფრთხოების პუნქტების მენეჯმენტისა და მდგრადობის საკითხებზე იმსჯელეს.

კომპანია BP-ის მხარდაჭერით, იმერეთის რეგიონში ნაბლნარი ტყეები აღდგება

ტყის ეკოსისტემის აღდგენის პროექტზე. სააგენტოს სპეციალისტების მიერ შემუშავებული რეკომენდაციებით განსაზღვრული ტყის სანიტარული მდგომარეობის გაუმჯობესებისა და ტყის აღდგენის ღონისძიებების განხორციელებას მიმდინარე წლიდან დაიწყებს.

კვლევის ნაწილში, ქართველ ექსპერტებთან ერთად ავსტრიის ტყის კვლევითი ინსტიტუტის მეცნიერ-თანამშრომლები არიან ჩართულები.

ეროვნული სატყეო სააგენტო, კომპანია BP-ის მხარდაჭერით, იმერეთის რეგიონში ნაბლნარი ტყეების აღდგენის ღონისძიებებს გეგმავს. სააგენტოს სპეციალისტებთან ერთად უცხოელი ექსპერტები ადგილზე გაეცნენ მდგომარეობას.

ე.წ. „ნაბლის ქერქის კიბო“-ს სახელით ცნობილი დაავადება, არა მარტო საქართველოში, არამედ მთელს მსოფლიოშია გავრცელებული. ღონისძიების ფარგლებში უკვე განხორციელდა ზესტაფონის სატყეო უბნის ტყის ინვენტარიზაცია. ასევე, მიმდინარეობს დაავადების შესწავლა და მუშაობა ტყის მართვის გეგმის დოკუმენტსა და

მეცხოველეობა საქართველოს სახალხო მეურნეობის უძველესი და ტრადიციული დარგია. შემთხვევით არ არის, რომ არ არსებობს ჩვენში შინაური პირუტყვისა და ფრინველის არცერთი სახეობა, რომლის ადგილობრივი ჯიშები არ იყოს შექმნილი საუკუნეთა მანძილზე ხალხური სელექციის შედეგად.

საქართველოში მეცხენეობის განვითარება განპირობებული იყო, უპირველეს ყოვლისა, მთიან პირობებში ცხოვრებით, ხშირი ომებით ქვეყნის შიგნით და გარეშე მტრებთან და მშვიდობიან პერიოდში, სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობით. ქართული სამეფო კარის საპატიო ნევრთა შორის მეჭინბეთუხუცესიც იყო.

დღევანდელ დღემდე, ჯიშთა სახესხვაობებიდან ორი ჯიშია შემორჩენილი: ესენია თუშური და მეგრული ცხენები. მათ გარდა, საქართველოში ჯავახური ჯიშური ჯგუფიც ჩამოყალიბდა.

თუშური ცხენი წარმოადგენს კავკასიის ერთ-ერთ უძველეს ჯიშს, რომელიც მოშენებულია საქართველოს მთიანი ზონის ბუნებრივ კლიმატურ პირობებში ხალხური სელექციის შედეგად. წარმოიშვა ძველი ქართული ცხენის ჯიშისგან, რომელსაც საქართველოში I-III საუკუნეებში აშენებდნენ. მას საუკუნეების განმავლობაში შენარჩუნებული აქვს ძვირფასი ნიშან-თვისებები; ხასიათდება კარგი ამტანიანობით, სიმამაცით, კარგი ორიენტაციით, ტემპერატურული ცვლილებებისადმი შემგუებლობით, მსუბუქი ნაბიჯებით. ყველა ეს თვისება აუცილებელია მთაში მოძრაობისთვის. ეს ჯიში, ძირითადად, გავრცელებულია ადმოსავლეთ საქართველოში. თუშურ ცხენს აქვს საჯდომ-სასაპალნე დანიშნულება. მეცხოველეობაში განსაკუთრებით მოსახერხებელია მომთაბარე მწყემსებისთვის, რომლებსაც პრობლემები ექმნებათ გზებზე. თუშურ ცხენს ინახავენ ჯოგური მეთოდით, მთის საძოვრებზე. ბაფხულის საძოვრებზე ის სწრაფად სუქდება და კრეფს ენერჯიას, ბრწყინვალე ადაპტაციით გამოირჩევა უღელტეხილებისა და ხეობებისადმი. ამ ჯიშს პატარა მოძრავი ტანი აქვს.

გარეგნული მაჩვენებლები და კონსტიტუცია: მოკლე მსუბუქი თავი, სწორი პროფილი, კარგად განვითარებული მკერდი, საშუალო ზომის თვალები, დაცვეტილი ყურები, მოკლე კისერი, საშუალო ზომის მინდაო, სწორი ზურგი და ამომხეცილი წელი, მოკლე და დახრილი გავა, მომრგვალებული ნეკნები, საშუალო სიმაღლის კიდურები, ჩლიქები პატარა და მუქი ფერის. ცხენი ხასიათდება მაღალი ტემპერამენტით. ის არის გვიანმწიფადი - 5-6 წლის ასაკში ითვლება მრდადასრულებულად; 3 წლის ასაკიდან გამოიყენება მსუბუქ სამუშაოზე. ფაშატები ხასიათდებიან მაღალი პროდუქტიულობით. მათ აქვთ კარგად განვითარებული ჩორთი და ჭენების სტილი.

თუშური ცხენი შრომისუნარიანი და სწრაფია. ორწლიანები 1000 მ მანძილს ფარავენ 1,32 წთში, სამწლიანები - 1,27 წთ-ში. ის, ძირითადად, არის ნაბლა, ლურჯა, ასევე გვხვდება მონითალო და ყორანა. თუშური ცხენის მოშენების მეთოდია ხალასი (წმინდასისხლიანი) მოშენება.

აღსანიშნავია, რომ ადგილობრივი ჯიშები დიდად განსხვავდებიან სხვა კულტურული ჯიშებისგან.

ადგილობრივი ცხენის გენოფონდის მახასიათებლები ხალხური სელექციის საუნუკოვანი მიღწევების შედეგია.

გასული 20 წლის განმავლობაში, არაფერი გაკეთებულა ცხენთა გენეტიკური რესურსების შენარჩუნებისა და დაცვისათვის, რამაც მიგვიყვანა დღევანდელ კატასტროფულ შედეგებამდე. მატერიალური ტექნიკური ბაზა და სანაშენე ცხენების სულადობა თითქმის განადგურებულია. საკვები ბაზა მწირია; ასევე, ფაქტობრივად განადგურებულია ხელოვნური განაყოფიერების ქსელი. ცხენთა შეჯვარება ქაოსური ხასიათისაა, ყოველგვარ კონტროლს მოკლებული.

მეგრული ცხენი. უძველესი მეგრული ცხენი გამოყვანილია ხალხური სელექციის შედეგად დასავლეთ საქართველოს დაბლობ ადგილებში, ძირითადად, შავი ზღვის მიმდებარე ტერიტორიებზე. ამ ჯიშმა საუკუნეების განმავლობაში ნაკლები ცვლილებები განიცადა.

მეგრულ ცხენს აქვს ადგილობრივი მნიშვნელობა. კოლხეთის ბუნებრივმა კლიმატურმა პირობებმა მნიშვნელოვანი როლი ითამაშა მეგრული ცხენის ჩამოყალიბებაში. ეს ჯიში, ძირითადად, საჯდომ-სასაპალნეა. ის, როგორც შესაბამელი ცხენი, ხშირად სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობაში გამოიყენება. ხასიათდება მთის პირობებში მაღალი ადაპტაციით;

გვიანმწიფადი და მრდადასრულებულად ითვლება 5-6 წლის ასაკში. 3 წლის ასაკიდან შესაძლებელია მისი გამოიყენება მსუბუქ სამუშაოებზე. ის ძლიერ ამტანი ცხენია; თანაბრად მუშაობს ჭაობებშიც და მთაშიც.

ბაფხულის საძოვრებზე ის სწრაფად სუქდება და კრეფს ენერჯიას, ხასიათდება მაგარი კიდურებით, დამახასიათებელი დგომით; თუშურ ცხენთან შედარებით, აქვს მოკლე და ოთკუთხედი ტანი.

დამახასიათებელი ნიშნები: საშუალო ზომის თავი, პატარა და დაცვეტილი ყურები, დიდი თვალები, საშუალო ზომის მინდაო, სწორი ზურგი და წელი, მოკლე და ოვალური გავა, კარგად განვითარებული სახსრები კიდურებზე და მაგარი ჩლიქები. მეგრული ცხენი, ძირითადად, გვხვდება ნაბლა და მუქი ნაბლა, რომელიც ძალიან პოპულარულია ადგილობრივ მეცხოველეობაში. აგრეთვე გვხვდება ლურჯა და ყორანა. მას იშვიათად ახასიათებს ნიშნები თავსა და კიდურებზე. ეს ჯიში ხასიათდება მაგარი კონსტიტუციით.

ჯავახური ცხენი. ამ ცხენს საფუძვლად დაედო რუსეთიდან გადმოსახლებული „დუხაბორთა“ მიერ შემოყვანილი ტვირთმზიდავი ყირიმის და დონურ ფაშატების რუსულ საჯაგავ ცხენთან ნაჯვარი შესაბამელი ცხენი. ჯავახური ცხენის ჩამოყალიბება დაიწყო 1841-1845 წლებში. ნაჯვარი სულადობა იყო საშუალო სიმაღლის, ძვალმსხვილი, კარგად განვითარებული კუნთოვანი სისტემით, ძლიერი და ამტანი. ეს ცხენები გამოიყენებოდა მოგზაურობისათვის და გამწვვ ძალად. მიუხედავად დადებითი თვისებებისა, შემოყვანილი ცხოველები ვერ აკმაყოფილებდნენ მკაცრ, ადგილობრივ კლიმატურ და ბუნებრივ პირობებს, რისთვისაც 1938 წლიდან გეგმიურად დაიწყო ნაჯვარ ცხოველთა გაუმჯობესება, რისთვისაც გამოყენებული იყო ბრაბანსონის, პერშერონის, არდენის და სხვა ევროპული კულტურული ჯიშის ულაყები. მრავალწლიანი სელექციური მუშაობის საფუძველზე, ჩამოყალიბდა ჯავახური ჯიშური ჯგუფი, რომელიც ხასიათდება მაღალი ადაპტაციის უნარით მკაცრ ბუნებრივ პირობებთან. ჯავახური საჯაგავ ცხენში გამოიყოფა სამი კონსტიტუციური ტიპი: მძიმე, საშუალო და მსუბუქი. ჯავახური შესაბამელი ცხენი თვინიერი და გარეგნულად ლამაზია, ხასიათდება მსუბუქი ნაბიჯით, კარგი ჩორთით, ენერგიული ტემპერამენტით და მძიმე სამუშაოს ამტანიანობით. მას ახასიათებს მაგარი კონსტიტუცია. ძირითადად არის ქურანა, ყორანა, ლურჯა და სხვა. სულადობის უმეტესობას აქვს თავისებური დამახასიათებელი ნიშნები თავზე და კიდურებზე. დღეისათვის, ჯავახური ცხენი შესწავლასა და შემდგომ სრულყოფას საჭიროებს.

ენოთერაპია - ზომიერი რაოდენობის ღვინო ჯანმრთელობის შესანარჩუნებლად

ყურძენი და მისი პროდუქტები, ანტიკური დროიდან ტრადიციული მედიცინის ერთ-ერთ ფართოდ გავრცელებულ სამკურნალო საშუალებას წარმოადგენდა. ყურძენით, ან მისი წვენით მკურნალობას ამპლოტოერაპია, ღვინოთ მკურნალობას კი, ენოთერაპია ეწოდება.

ენოთერაპიაზე ღვინოს ეროვნული სააგენტოს მთავარი სპეციალისტი, ტექნიკურ მეცნიერებათა დოქტორი, ბატონი თამაზ კობაიძე გვსაუბრება.

- საქართველოს მევენახეობა-მეღვინეობის 8000-წლიანი ისტორია აქვს, რაც უკვე მეცნიერულადაც დადასტურდა და, ბუნებრივია, ჩვენს ქვეყანაში საფუძველი უნდა ჰქონოდა ყურძენსა და ღვინოს სამკურნალო თვისებების შესწავლას. ღვინოს სამკურნალო დანიშნულებით ჯერ კიდევ ჩვენს წელთაღრიცხვამდე იყენებდნენ, რასაც არაერთი ისტორიული წყარო მოწმობს. ღვინოს თერაპიის სარგებლობის შესახებ წარწერა შემონახულია ეგვიპტეში პლა-ხოტეპის (ძვ. წ. IV ათასწლეული) საფლავის ქვაზე, ასევე ქალაქ ნიპურის გათხრებისას, რომელიც ძვ. წ. III ათასწლეულით თარიღდება. ჩვენი მორეული წინაპრის, მედიცინის მატრიარქის, მედეას სამკურნალო 40-მცენარიან ნუსხაში ვაზიც მოიხსენიება. ღვინოზე დამზადებული მრავალი წამალია აღწერილი ქართულ სამკურნალო უსწორო კარაბადინშიც (X-XI სს.).

- დღეს როგორია მიდგომა ღვინოთ მკურნალობის მიმართ?

- დღევანდელ ცივილიზებულ ქვეყნებში ენოთერაპია აღმავლობის გზაზეა. მსოფლიოში პირველი ენოთერაპიული ცენტრი საფრანგეთში,

ბორდოს პროვინციაში, XX საუკუნეში გაიხსნა. აქ პაციენტებს მკურნალობენ ღვინოსა აბანოებით, ღვინოსა და თაფლის სახვევებით, ღვინოს ნიღბებით, დაფუკილი წიპუნებით. ანალოგიური ცენტრები იხსნება სხვა ქვეყნებშიც, თუმცა ენოთერაპიას, როგორც უკვე მოგახსენეთ, დიდი ხნის ისტორია აქვს.

- რით არის განპირობებული ღვინოს სამკურნალო თვისებები?

- ღვინო რთული შემადგენლობის პროდუქტია, რომელიც უამრავ სამკურნალო თვისებების მქონე კომპონენტს შეიცავს. ის ორგანიზმს ამარაგებს მაკრო და მიკროელემენტებით, ვიტამინებით, ამინომჟავებით. მდიდარია მთრიმლაგი, საღებავი, პექტინოვანი, ფენოლური ნივთიერებებით, ჯამში, 800-ზე მეტი კომპონენტით. ორგანიზმში მოხვედრისას, ღვინოს შემადგენელი კომპონენტები ცალკეულად თუ კომპლექსურად განაპირობებენ: კარდიო და რადიოპროტექტორულ, ბაქტერიოციდულ, ანტიოქსიდანტურ, ანტივირუსულ, ანტისტრესულ, ანტიიმიუნურ და სხვა მოქმედებებს. ღვინო ამალღებს ორგანიზმის იმუნიტეტსა და ტონუსს, ეხმარება საჭმლის შეთვისება-მონელებაში, გამოაქვს ტოქსინები, ხელს უწყობს შარდში შაქრის კონცენტრაციის შემცირებას, რის გამოც, კეთილსმყოფელ გავლენას ახდენს დიაბეტით დაავადებულებზე. ღვინოს რეგულარულად და სათანადო დოზით მიღება აფერხებს ათეროსკლეროზული პროცესების განვითარებას, ქოლესტერინსა და ლიპოპროტეინებს აბალანსებს ფიზიოლოგიურ ნორმაზე.

- ღვინოს შემადგენელი რომელი კომპონენტები განაპირობებენ მის ანტივირუსულ თვისებებს?

- ღვინო საკმაოდ ფართო სპექტრის ბაქტერიციდული სითხეა. მისი მოქმედების არეალი ერთდროულად მოიცავს გრამუარყოფით და გრამდადებით ბაქტერიებს. მის ანტიბაქტერიულ მოქმედებას პოლიფენოლები განაპირობებენ. 2-3-ჯერ განზავებული ღვინოც კი თრგუნავს და ერთ საათში მთლიანად ანადგურებს შავი ჭირის, ტიფისა და დიზენტერიის გამომწვევ ბაცილებს. რაც შეეხება ანტივირუსულობას, ღვინოს ამ მოქმედებას ტანინი განაპირობებს. ის ახდენს პროტეინული ბადის ბლოკირებას და ვირუსებს უჭრედებამდე აღარ ატარებს. ამიტომაცაა, რომ წითელი ღვინო, თუნდაც განზავებული, სპობს: პოლიომიელიტის, კოკსაქისა და ჰერპეს ვირუსებს. უკვე მეცნიერულად არის დამტკიცებული, რომ ღვინო, გარკვეულწილად, გრიპის პროფილაქტიკასაც

უმზრუნველყოფს.

ჭამის პროცესში თეთრი ღვინის 100-150 მლ-ის მიღებით საგრძობლად უმჯობესდება საკვები პროდუქტებიდან რკინის შეთვისება და ამავდროულად ხელი ეწყობა ორგანიზმიდან მავნე პროდუქტებისა და ტოქსინების გამოდევნას. ღვინის ზომიერად დაღვევა საჭმლის შეთვისება-გადამუშავების დადებით ფაქტორთან ერთად ხელს უშლის ორგანიზმში ჰისტამინის გამომუშავებას, რაც ამცირებს კუჭის წვენის მუავიანობას და იცავს კუჭსა და თორმეტგოჯა ნაწლავს წყლულოვანი პათოლოგიის განვითარებისგან. გარდა ამისა, ღვინო აჩქარებს ცხიმების მონელებას. დადგენილია, რომ ყოველი ჭამის დროს 150-200 მლ ღვინის მიღება ზრდის ინსულინისადმი მგრძობელობას.

- ღვინო გაჯერებულია ანტიოქსიდანტებით, რა შეგიძლიათ გვითხრათ ამის შესახებ?

- ყველა ანტიოქსიდანტის მთავარი ამოცანაა თავისუფალი რადიკალების შებოჭვა. მავნე რადიკალები მომაკვნიებლად მოქმედებენ უჯრედებზე და მთელ რიგ პათოლოგიებს აძლევენ დასაბამს. ორგანიზმის ნაადრევად დაბერება სწორედ მავნე თავისუფალ რადიკალებს უკავშირდება. პროფესორ მასკელეს გამოკვლევებით, წითელი ღვინის პოლიფენოლები 50-ჯერ უფრო მძლავრი ანტირადიკალური (ანტიოქსიდანტური) მოქმედებით გამოირჩევა, ვიდრე ე ვიტამინი, რომელიც ანტიოქსიდანტური მოქმედების ეტალონად არის მიჩნეული. რამდენადაც სუფრის წითელი და თეთრი კახური ღვინოები ფენოლების მაღალმემკველნი (2,5-4,0 გ/ლ) არიან, ჭამის დროს მათი 100-150 მლ-ის ყოველდღიურად მიღება შეიძლება ჩავთვალოთ გულ-სისხლძარღვთა დაავადებებისა და ნაადრევად დაბერებისაგან დაზღვევის გარანტიად. ღვინის ანტიოქსიდანტობა მნიშვნელოვანია რადიაციის დროს წარმოქმნილი თავისუფალი რადიკალების შემცირების თვალსაზრისითაც. ამით გამოიხატება ღვინის რადიოპროტექტორული მოქმედება. 1-2 ჭიქა ღვინო ეხმარება სისხლის ცირკულაციას, ხოლო მისი ზოგიერთი მქოლავი კომპონენტი (ალდეჰიდი) ისევე მოქმედებს, როგორც სისხლის წნევის დამწვევი საშუალება. დამტკიცებულია, რომ წითელი ღვინის პოლიფენოლები ამცირებენ სისხლში თრომბინოგენის ალბათობას ფიბრინოგენის შემცირებისა და ფიბრინოლიზის აქტივობის გაზრდის ხარჯზე.

გასული საუკუნის ბოლოს 7 მლნ კაცზე ჩატარებული დაკვირვების სტატისტიკური მონაცემების ანალიზით გამოვლინდა, რომ საფრანგეთში, აშშ-ის მოსახლეობასთან შედარებით, გულის შეტევებისგან სიკვდილიანობა 36-56%-ით ნაკლებია. ამ სენსაციური შედეგების მიზეზად, ფრანგების მიერ წითელი ღვინის ყოველდღიურად მიხმარება დასახელდა.

თენგიზ ჩიკვაიძე 80

საკუთარი საქმისთვის თავდადებულ ინჟინერ-მშენებელს, ღვანლმოსილ პროფესიონალს, თენგიზ ჩიკვაიძეს 80 წელი შეუსრულდა.

ბატონ თენგიზს უდიდესი წვლილი მიუძღვის სასოფლო-სამეურნეო დარგში სტრატეგიული ობიექტების მშენებლობის, აგროსამრეწველო სექტორის ინდუსტრიალიზაციისა და მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის განვითარების საქმეში. მისი ხელმძღვანელობით აშენდა და აღიჭურვა მსხვილი მეფრინველეობის ფაბრიკები, მეცხოველეობის ობიექტები, გადამამუშავებელი და კვების მრეწველობის ახალი საწარმოები, სამაცივრო და სასაწყობო მეურნეობები, სამეცნიერო, განათლებისა და კულტურის ობიექტები, აშენდა ასამდე ახალი, კეთილმოწყობილი სოფელი სტიქიით დაზარალებული მოსახლეობისათვის.

თენგიზ ჩიკვაიძის შრომითი საქმიანობა 16 წლის ასაკიდან იწყება. 1975 წლიდან კი, 21 წელი იგი საქართველოს სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილეა მშენებლობის დარგში.

1996 წლიდან თენგიზ ჩიკვაიძე მელიორაციის მმართველობით მუშაობს. მისი უშუალო მონაწილეობითა და ხელმძღვანელობით, პირველად დარგის ისტორიაში, უცხოელ ინვესტორებთან და ექსპერტებთან ერთად, დამუშავდა მელიორაციისა და წყალთა-მეურნეობის დარგის კრიზისიდან გამოყვანის კომპლექსური ღონისძიებები, შეიქმნა ახალი საკანონმდებლო და ნორმატიული ბაზა, გატარდა რეფორმები, ჩამოყალიბდა ევროპული სტილის ინველმომხმარებელთა ასოციაციები და დარგი გადავიდა ფასიან წყალმომსახურებაზე, დაიგეგმა და განხორციელდა სამელიორაციო სისტემებისა და ნაგებობების რეაბილიტაციის ფართომასშტაბიანი პროექტები.

არანაკლებია ბატონი თენგიზის წვლილი ახალგაზრდების კვალიფიციურ სპეციალისტებად ჩამოყალიბების საქმეშიც.

მისთვის დამახასიათებელი შრომისმოყვარეობით, თავმდაბლობითა და თბილი, მეგობრული ურთიერთობით, ის დღესაც აქტიურად მონაწილეობს მელიორაციის დარგის განვითარების მიმართულებით დაგეგმილი ღონისძიებების განხორციელებაში.

ბატონ თენგიზს თავდადებული შრომისთვის მიღებული აქვს მრავალი ჯილდო და წოდება. მისი ბიოგრაფია ითვლის საპატიო ნიშნის და შრომის წითელი დროშის ორდენს; გახლავთ რესპუბლიკის სახელმწიფო პრემიის და სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი. რესპუბლიკის დამსახურებული ინჟინერის წოდებასთან ერთად, მიღებული აქვს საქართველოს და აფხაზეთის უმაღლესი საბჭოების პრემიდიუმის საპატიო სიგელები; თენგიზ ჩიკვაიძე სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის მიღწევათა გამოფენის ოქროს მედალოსანი და ღირსების ორდენოსანია.

გამორჩეულ მოქალაქესა და მამულიშვილს, სიკეთით სავსე პიროვნებას, ბატონ თენგიზ ჩიკვაიძეს 80 წლის იუბილეს ვულოცავთ! მადლობას ვუხდით სასოფლო-სამეურნეო და სამელიორაციო დარგში მრავალწლიანი მოღვაწეობისათვის და ფასდაუდებელი წვლილისთვის! ვუსურვებთ მხნეობას და დღევანდელს!

PEST-ანალიზი წარმოადგენს აკრონიმს პოლიტიკური (Political), ეკონომიკური (Economic), სოციალური (Social) და ტექნოლოგიური (Technological) ანალიზის გამოსახატავად. ის გამოიყენება ამ ოთხი გარე ფაქტორის ბიზნესთან ურთიერთკავშირის შესაფასებლად. PEST-ანალიზი ეხმარება ბიზნესებს განსაზღვრონ პოლიტიკური, ეკონომიკური, სოციალური და ტექნოლოგიური ფაქტორების გავლენის არეალი მათ გრძელვადიან საქმიანობაზე. მას ხშირად ისეთ მეთოდებთან ერთად იყენებენ, როგორებიცაა SWOT-ანალიზი და პორტერის 5 ძალა. განვიხილოთ თითოეული ფაქტორი ცალ-ცალკე:

- **პოლიტიკური** – იგი ასახავს რამდენად ახდენს ბიზნეს-გარემოსა და სავაჭრო მარკეტზე გავლენას მთავრობის რეგულაციები და საკანონმდებლო ჩარჩოები; რა მდგომარეობაა ქვეყანაში პოლიტიკური სტაბილურობის, საგადასახადო პრინციპების, სავაჭრო და უსაფრთხოების რეგულაციების, შრომის კოდექსის კუთხით.
- **ეკონომიკური** – ამ ფაქტორის საშუალებით ბიზნესები აფასებენ ისეთ ეკონომიკურ პირობებს, რომლებსაც შეუძლია კომპანიის მუშაობა დადებითი ან უარყოფითი მიმართულებით შეცვალოს. იგი მოიცავს ინფლაციას, საპროცენტო განაკვეთებს, ეკონომიკური ზრდას, უმუშევრობის დონეს და ა.შ.

- **სოციალური** – სოციალური ფაქტორის საშუალებით ბიზნესმა შეიძლება შეაფასოს საკუთარი ბაზრების სოციო-ეკონომიკური გარემო. იგი ითვალისწინებს მომხმარებელთა დემოგრაფიას, კულტურულ შეზღუდვებს, ცხოვრების სტილსა და განათლებას. მისი დახმარებით კომპანიამ შეიძლება დაადგინოს როგორ ყალიბდება მომხმარებელთა საჭიროებები და რა სტიმული უბიძგებთ მათ ყიდვისკენ.

- **ტექნოლოგიური** – ტექნოლოგიას შეუძლია პოზიტიურად ან ნეგატიურად იმოქმედოს პროდუქტის/ მომსახურების პოზიციონირებაზე. ტექნოლოგიური პროგრესი, ტექნოლოგიის სასიცოცხლო ციკლი, ინტერნეტის როლი, მთავრობის მიერ ტექნოლოგიის კვლევაზე განუვლი ხარჯი – ეს ყველაფერი ტექნოლოგიურ ფაქტორებად მოიაზრება.

PEST-ანალიზის გავრცობილ ფორმას წარმოადგენს PESTLE-ანალიზი, რომელიც ზემონახსენები ფაქტორების გარდა სამართლებრივ და გარემო ფაქტორებსაც განიხილავს. ისინი კომპანიამ პოტენციურად გავლენის მოხდენის შესაძლებლობის მატარებელი არიან.

- **სამართლებრივი** – მოიცავს შემდეგ ფაქტორებს: დისკრიმინაციული კანონები, ჯანდაცვისა და უსაფრთხოების კანონები, მომხმარებელთა უფლებების დაცვის კანონები, საავტორო უფლებისა და პატენტის მარეგულირებელი კანონები.

- **გარემო** – ითვალისწინებს ისეთი ფაქტორების ანალიზს, როგორებიცაა: ამინდისა და კლიმატის ცვლილება, დაბინძურებისა და ნარჩენების გადამუშავების რეგულაციები, ნარჩენების მართვა, ეკოპროგრესული პროდუქციის ან პრაქტიკის გამოყენება და ა.შ.

PEST-ანალიზის ფაქტორების მნიშვნელობა სხვადასხვა ტიპის კომპანიის შემთხვევაში განსხვავებულია. მაგალითად, სერვისზე ორიენტირებულ კომპანიებს უფრო სოციალური ფაქტორები აინტერესებთ, ხოლო გლობალურ კონტრაქტორებს – პოლიტიკური ფაქტორები. ის ფაქტორები, რომლებიც დროში ცვალდება და შეიძლება კომპანიამ სასიკეთოდ ან საზიანოდ აისახონ, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია. მაგალითად, კომპანია, რომელმაც დიდი თანხა აქვს შესხის სახით აღებული, მუდმივად ადევნებს თვალს ეკონომიკურ ფაქტორებს (განსაკუთრებით საპროცენტო განაკვეთებს).

 სტატიის წყარო pestleanalysis.com
 წყარო: business.org.ge

პარეტოს პრინციპი არის ემპირიული წესი, რომლის თანახმადაც ძალისხმევის 20 % იძლევა შედეგის 80 %-ს, ხოლო ძალისხმევის დანარჩენი 80 % იძლევა შედეგის მხოლოდ 20 %-ს: საქმეზე მოქმედი მნიშვნელოვანი ფაქტორების რაოდენობა ცოტაა, უმნიშვნელო – ბევრი. წარმატებას იწვევს მცირე რაოდენობის მაღალშედეგიანი ქმედებები, წარუმატებლობისთვის კი მცირე რაოდენობის დესტრუქციული ძალებიც საკმარისია.

პარეტოს პრინციპის თანახმად, თუ სწორად შეარჩევთ მცირე რაოდენობის ყველაზე მნიშვნელოვან ამოცანებს, მათი შესრულებით სწრაფად მიიღებთ დაგეგმილი შედეგების უდიდეს ნაწილს, ხოლო უმნიშვნელო ამოცანების შესრულება შეიძლება გაუმართლებელი იყოს – მათი დიდი ნაწილი დროის ფუჭი ფლანგვაა და ისინი არაფერს იძლევიან სასურველი შედეგის მისაღწევად.

ამავე პრინციპის თანახმად, სიმდიდრის 80 %-ს ფლობს მოსახლეობის 20 %, ხოლო ბაზრის 80 % უკავია ბაზარზე მოთამაშეების 20 %-ს. მაგალითად, მსოფლიოს 191 ქვეყნის ჯამური მშპ (მთლიანი შიდა პროდუქტი – ქვეყანაში მოცემულ წელს შექმნილი საბოლოო პროდუქტების და მომსახურებების ჯამური ღირებულება) დაახლოებით 78 ტრილიონი აშშ დოლარია, აქედან პირველი 19 ქვეყნის (ქვეყნების 10 %-ის) მშპ-ს სიდიდე დაახლ. 63 ტრილიონი აშშ დოლარია (მსოფლიო მშპ-ს ჯამური სიდიდის 91 %). 2016 წლის ბოლოსთვის საქართველოში ბანკების 19 % ფლობს საბანკო აქტივების 77 %-ს, სადაზღვევო კომპანიების 21 %-ის საბაზრო წილი 61 %-ია, ხოლო სადაზღვევო პროდუქტების 22 %-ს ბაზარზე 82 %-იანი წილი უკავია.

ამ პრინციპში ნაკლებად მნიშვნელოვანია მიზეზ-შედეგის თანაფარდობის ზუსტი სიდიდე. ის შეიძლება იყოს 20/80, 25/70 ან მათგან მცირედ განსხვავებული თანაფარდობა. პარეტოს პრინციპის მთავარი არის ისაა, რომ მიზეზები და შედეგები არაა პირდაპირპროპორციულად დაბალანსებული – თუ შესასრულებელია 10 ამოცანა, თითქმის არასოდეს მოხდება ისე, რომ 1 ამოცანის შესრულებას მოჰქონდეს შედეგის 10 %, 2 ამოცანის შესრულებას – 20 % და ა.შ. მთავარია მათგან ყველაზე მნიშვნელოვანების, ყველაზე მაღალშედეგიანების გამორჩევა და მათზე კონცენტრირება.

განალიზებთ თქვენი საწარმოს გაყიდვები და შეიძლება აღმოაჩინოთ, რომ პროდუქტთა ასორტიმენტიდან პროდუქტების 20 %-ს მოაქვს მოგების 80 %, ხოლო კლიენტების 20 %-ს მოაქვს მოგების 80 %. შეაფასეთ თქვენი თანამშრომლები და შეიძლება გამოიკვეთოს, რომ მათ 20 %-ს მოაქვს შედეგების 80 %.

თუ გააკეთებთ მთავარს, მოიცილებთ ყველა უმნიშვნელო საქმეს, პროდუქტსა და ბაზარს, ნახავთ თუ როგორ გაიზრდება პირადად თქვენი და თქვენი საწარმოს საქმიანობის შედეგიანობა.

საწარმოს ზომის განსაზღვრა ეფუძნება საწარმოთა ბრუნვის მოცულობას და დასაქმებულთა რაოდენობას და გამოიყენება ბიზნესის შესახებ ოფიციალური სტატისტიკის მომზადების მიზნით.

საწარმო არის ეკონომიკური ერთეული, რომელიც აწარმოებს საქონელს ან ეწევა მომსახურებას, დამოუკიდებლად იღებს ეკონომიკურ გადაწყვეტილებებს საკუთარი რესურსების განაწილების შესახებ (ფლობს გადაწყვეტილებათა მიღებაში თავისუფლების განსაზღვრულ ხარისხს). საწარმო ახორციელებს ერთ ან რამოდენიმე საქმიანობის სახეს, ერთი ან მეტი

ადგილმდებარეობის მიხედვით. საწარმო შეიძლება იყოს ინდივიდუალური (ფიზიკური) ან იურიდიული პირი.

საწარმოთა ზომის განსაზღვრის მეთოდოლოგია 2017 წლამდე

2017 წლამდე საწარმოთა ზომა განისაზღვრებოდა შემდეგი მეთოდოლოგიით:

მსხვილია საწარმო, რომელშიც დასაქმებულთა საშუალო წლიური რაოდენობა აღემატება 100 კაცს ან საშუალო წლიური ბრუნვის მოცულობა 1.5 მლნ ლარს.

მცირე ზომისაა საწარმო, რომელშიც დასაქმებულთა საშუალო წლიური რაოდენობა არ აღემატება 20 დასაქმებულს და საშუალო წლიური ბრუნვის მოცულობა არ აღემატება 0.5 მლნ ლარს.

საშუალო ზომისაა საწარმო, რომელშიც დასაქმებულთა საშუალო წლიური რაოდენობა მერყეობს 20-დან 100 კაცამდე, ხოლო საშუალო წლიური ბრუნვის მოცულობა – 0.5 მლნ ლარიდან 1.5 მლნ ლარამდე.

საწარმოთა ზომის განსაზღვრის მეთოდოლოგია 2017 წლიდან

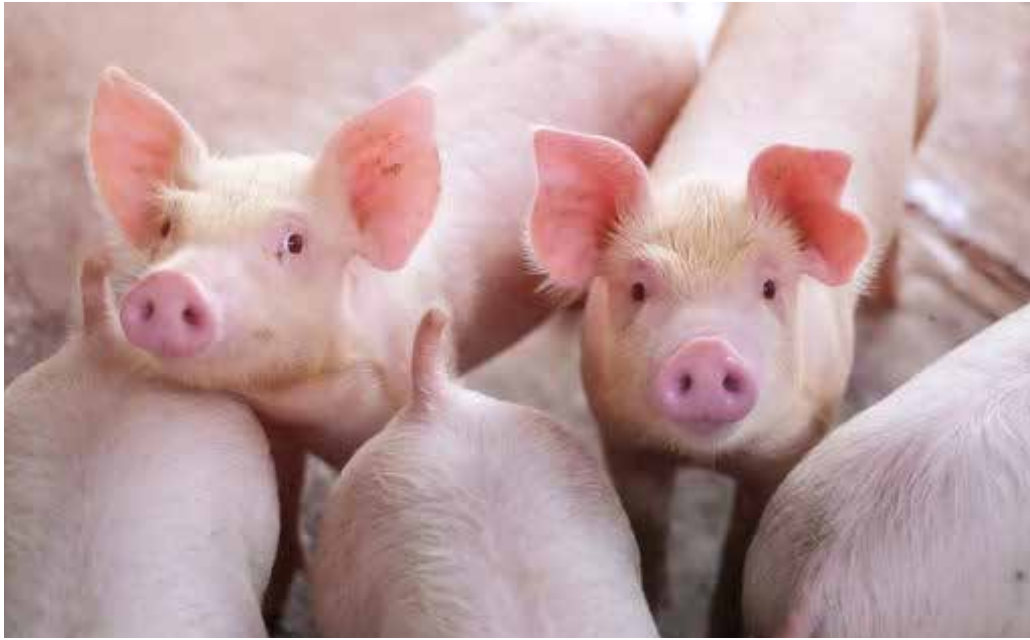
2017 წლიდან საწარმოთა ზომის განსაზღვრის შემდეგი მეთოდოლოგია მოქმედებს:

მსხვილია საწარმო, რომელშიც დასაქმებულთა საშუალო წლიური რაოდენობა აღემატება 249 კაცს ან საშუალო წლიური ბრუნვის მოცულობა 60 მლნ ლარს.

საშუალო ზომისაა საწარმო, რომელშიც დასაქმებულთა საშუალო წლიური რაოდენობა მერყეობს 50-დან 250 კაცამდე, ხოლო საშუალო წლიური ბრუნვის მოცულობა – 12 მლნ ლარიდან 60 მლნ ლარამდე.

მცირე ზომისაა საწარმო, რომელშიც დასაქმებულთა საშუალო წლიური რაოდენობა არ აღემატება 50 დასაქმებულს და საშუალო წლიური ბრუნვის მოცულობა არ აღემატება 12 მლნ ლარს.

წყარო: business.org.ge

ღორი: სულადობა და ექსპორტ-იმპორტი (2016-2017)

ღორის სულადობა

ღორის რაოდენობა 2016 წლის ბოლოს 136,200 სული იყო, 2017 წლის მე-3 კვარტლის ბოლოს - 233,800 სული. 2016-2017 წლების კვარტლების ბოლოსთვის ღორის რაოდენობები შემდეგია (ათასი სული):

კვარტალი / წელი	2016	2017	ზრდა (სული)	ზრდა (%)
I	172.1	160.8	-11.3	-6.57
II	176.2	194.6	18.4	10.44
III	196.5	233.8	37.3	18.98
IV	136.2	N/A	N/A	N/A

ღორის ექსპორტ-იმპორტი

2016-2017 წლებში ღორი არ იყო ექსპორტირებული. 2016 წელს იმპორტირებული იყო 33,000-მდე ცოცხალი ღორი, 2017 წელს - 39,000-მდე სული.

ექსპორტ-იმპორტის მონაცემები 2016 წლისთვის შემდეგია:

მონაცემი (2016 წ.)	ექსპორტი	იმპორტი
რაოდენობა (სული)	-	32,974
ჯამური ღირებულება (\$)	-	4,901,432
ჯამური მასა (კგ.)	-	3,325,250
1 სულის საშუალო ფასი (\$)	-	148.65
1 სულის საშუალო მასა (კგ.)	-	100.84
1 კგ.-ს საშუალო ფასი (\$)	-	1.47

ექსპორტ-იმპორტის მონაცემები 2017 წლისთვის შემდეგია:

მონაცემი (2017 წ.)	ექსპორტი	იმპორტი
რაოდენობა (სული)	-	37,802
ჯამური ღირებულება (\$)	-	5,977,876
ჯამური მასა (კგ.)	-	3,371,763
1 სულის საშუალო ფასი (\$)	-	158.14
1 სულის საშუალო მასა (კგ.)	-	89.20
1 კგ.-ს საშუალო ფასი (\$)	-	1.77

იმპორტის მონაცემების შედარება:

მონაცემი	2016 წ.	2017 წ.	ზრდა (ერთეული)	ზრდა (%)
რაოდენობა (სული)	32,974	37,802	4,828	14.64
ჯამური ღირებულება (\$)	4,901,432	5,977,876	1,076,444	21.96
ჯამური მასა (კგ.)	3,325,250	3,371,763	46,513	1.40
1 სულის საშუალო მასა (კგ.)	101	89	-12	-11.55

სტატია შექმნილია სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის და ფინანსთა სამინისტროს მონაცემთა საფუძველზე. წყარო: business.org.ge

ცხვარი და თხა: სულადობა და ექსპორტ-იმპორტი (2016-2017)

ცხვრისა და თხის სულადობა

ცხვრისა და თხის რაოდენობა 2016 წლის ბოლოს 1,049,600 სული იყო, 2017 წლის მე-3 კვარტლის ბოლოს - 1,057,400 სული. 2016-2017 წლების კვარტლების ბოლოსთვის ცხვრისა და თხის რაოდენობები შემდეგია (ათასი სული):

კვარტალი / წელი	2016	2017	ზრდა (სული)	ზრდა (%)
I	1,232.2	1,272.4	40.2	3.26
II	1,173.1	1,231.9	58.8	5.01
III	1,049.6	1,057.4	7.8	0.74
IV	936.5	N/A	N/A	N/A

ცხვრისა და თხის ექსპორტ-იმპორტი

2016 წელს ექსპორტზე 155,000-მდე სული ცხვარი იყო გასული, 2017 წელს - 91,000-მდე სული. თხის ექსპორტ-იმპორტის სიდიდე წლიურად 100 სულზე ნაკლებია.

ცხვრის ექსპორტ-იმპორტის მონაცემები 2016 წლისთვის შემდეგია:

მონაცემი	ექსპორტი	იმპორტი
რაოდენობა (სული)	154,868	7,180
ჯამური ღირებულება (\$)	10,194,642	372,900
ჯამური მასა (კგ.)	5,318,191	281,640
1 სულის საშუალო ფასი (\$)	65.83	51.94
1 სულის საშუალო მასა (კგ.)	34.34	39.23
1 კგ.-ს საშუალო ფასი (\$)	1.92	1.32

ცხვრის ექსპორტ-იმპორტის მონაცემები 2017 წლისთვის შემდეგია:

მონაცემი	ექსპორტი	იმპორტი
რაოდენობა (სული)	90,911	18,879
ჯამური ღირებულება (\$)	6,526,188	1,122,097
ჯამური მასა (კგ.)	3,009,088	619,804
1 სულის საშუალო ფასი (\$)	71.79	59.44
1 სულის საშუალო მასა (კგ.)	33.10	32.83
1 კგ.-ს საშუალო ფასი (\$)	2.17	1.81

ექსპორტის მონაცემების შედარება:

მონაცემი	2016 წ.	2017 წ.	ზრდა (ერთეული)	ზრდა (%)
რაოდენობა (სული)	154,868	90,911	-63,957	-41.30
ჯამური ღირებულება (\$)	10,194,642	6,526,188	-3,668,454	-35.98
ჯამური მასა (კგ.)	5,318,191	3,009,088	-2,309,103	-43.42
1 სულის საშუალო მასა (კგ.)	34	33	-1	-3.61

2017 წელს ექსპორტირებული ცოცხალი ცხვრის რაოდენობა და ექსპორტიდან მიღებული შემოსავალი მნიშვნელოვნადაა შემცირებული - ამის მიზეზი ისაა, რომ საქართველოს ფერმერების დიდმა ნაწილმა მიიღო ეკონომიკურად სწორი გადაწყვეტილება და ცოცხალი ცხვრის საზღვარგარეთ გაყიდვის ნაცვლად ორიენტირება დაიწყო ცხვრის ხორცის ექსპორტზე (2017 წელს ექსპორტირებული ხორცის წონა თითქმის 6-ჯერ აღემატება 2016 წლის მაჩვენებელს):

ცხვრის ხორცის ექსპორტ-იმპორტის მონაცემები შემდეგია:

მონაცემი	2016 წ.	2017 წ.	ზრდა (ერთეული)	ზრდა (%)
მასა (კგ.)	757,434.62	4,463,216	3,705,782	489.25
ღირებულება (\$)	3,728,549.87	23,815,651	20,087,101	538.74
საშუალო ფასი (\$/კგ.)	4.92	5.34	0.41	8.40

სოფლის მეურნეობის სამინისტრო სოფლის მეურნეობის განვითარების საერთაშორისო ფონდის (IFAD) და გარემოსდაცვის გლობალური ფონდის (GEF) მხარდაჭერით ახორციელებს სოფლის მეურნეობის მოდერნიზაციის, ბაზრებზე წვდომის და მოქნილობის (AMAMAR) პროექტს. პროექტის ფარგლებში ხორციელდება შერჩეული სასაქონლო ჯაჭვების გამართული ფუნქციონირების ხელშეწყობა შემდეგი ინტერვენციების მეშვეობით: დიდი და მცირე გრანტების სქემა (დეტალური ინფორმაციისთვის მიმართეთ პროექტების მართვის სააგენტოს www.apma.ge; ტელ: +995 032 2 47 0101/ 1501), ინფრასტრუქტურის უზრუნველყოფა, სადემონსტრაციო ნაკვეთები და ტრენინგები, ლანდშაფტის ადგილობრივი სამუშაოები, საკანონმდებლო ბაზის სრულყოფა.

ჩვენი გაზეითის მკითხველს ვთავაზობთ სადემონსტრაციო ნაკვეთების და ტრენინგების ქვეკომპონენტის ფარგლებში შექმნილ სატრენინგო მასალებს პროექტის ფარგლებში შერჩეული კულტურებისთვის.

თესლბრუნვები მებოსტნეობაში

აგრონომიული თვალსაზრისით სწორი თესლბრუნვა - ეს არის ნიადაგის დამუშავების სისტემების მეცნიერული გამოყენება ნათესი ფართობების მხედველობაში მიღებით, კულტურების მორიგეობის სწორად განლაგება და კომპლექსური სწორი ღონისძიებების გატარება, რაც, საბოლოოდ, ნიადაგის ნაყოფიერების გაზრდას უნდა ემსახურობოდეს.

დადგენილია, რომ მაღალი მოსავლის მიღება შესაძლებელია, მხოლოდ სხვადასხვა კულტურების სწორი ადგილმონაცვლეობით ანუ დროში მათი მორიგეობით, რაც საფუძველია მინათმოქმედების ყველა სისტემების გამოყენებისას.

უკანასკნელ წლებში ჩამოყალიბდა მოსაზრებები, რომ მინერალური სასუქების გამოყენების პირობებში, ქიმიური საშუალებების მცენარეთა დაცვის ფართო გამოყენებით

ავადმყოფობებისა და მავნებლების საწინააღმდეგოდ, პერბიციდების გამოყენებით სარეველების წინააღმდეგ, მორწყვის წესების და მეთოდების თანამედროვე საშუალებების ფონზე, თითქოს შესაძლებელია თესლბრუნვის უგულებელყოფა, ანუ კულტურათა მორიგეობის გარეშე მინათმოქმედების სისტემების დაცვა.

მრავალწლიანი ცდებისა და გამოცდების საფუძველზე, დანამდვილებით შეიძლება ვთქვათ, რომ თანამედროვე, ინტენსიური მინათმოქმედების ფონზე, თესლბრუნვების აუცილებლობა დავას არ ინვესტ.

თესლბრუნვების ძირითადი აგროტექნიკური დანიშნულებაა ნიადაგის ნაყოფიერების აღდგენა და ამაღლება, ყოველი შემდგომი კულტურის მაღალი მოსავლის მისაღებად. თესლბრუნვის მინდვრებზე, ყოველი როტაციის შემდეგ, ნიადაგის ნაყოფიერება უნდა იყოს იმ

დონეზე, რომ კულტურის მოსავალი მაღალი იყოს წინა როტაციის მოსავალზე.

ამის მიღწევა შესაძლებელია კომპლექსური ღონისძიებების გატარებით. ერთ-ერთ ასეთ ღონისძიებად ითვლება კულტურების მორიგეობა. კულტურის უცვლელად მოყვანისას ერთ მინდორზე (მონოკულტურა) ბოსტნეულის მოსავლიანობა კლებულობს ნიადაგის საკვები ელემენტებით ცალმხრივი გამოფიტვის შედეგად, მასში ამ კულტურის მავნებლების და დაავადებების გამომწვევების დაგროვებით, სარეველების მატებით, მდგომარეობას არ შევლის ყოველწლიურად სასუქების გაზრდილი დოზებით შეტანაც.

თესლბრუნვებში კარგ შედეგს იძლევა როტაციაში ერთ-ერთ მინდორზე მრავალწლიანი ბალახების, კერძოდ იონჯის ჩართვა. კარგად ჩამოყალიბებულ, მრავალწლიანი ბალახებით ჩართულ როტაციისას ნიადაგში გროვდება ორგანული ნივთიერებების და ამოტის დიდი რაოდენობა, მაგრამ ეს შესაძლებელია მხოლოდ სარწყავ პირობებში. ამ დროს ბალახების

ზრდისათვის კარგი პირობებია შექმნილი და თივის მაღალი მოსავალიც მიიღება. ამასთან, იონჯა არა მარტო ამდიდრებს ნიადაგს საკვები ელემენტებით, არამედ აუმჯობესებს მის სტრუქტურას და ნიადაგს იცავს დამლაშებისაგან გრუნტის წყლის დონის დაწევით.

ქვემოთ მოგვყავს მებოსტნეობის თესლბრუნვების საორიენტაციო სქემები:

სქემა 1

დასავლეთ საქართველოს სუბტროპიკული მებოსტნეობის პირველი ზონის პირველი და მეორე ქვეზონისათვის (აჭარის, გურიის, სამეგრელოს და აფხაზეთის დაბლობი ნაწილი)

თესლბრუნვების მინდორი ¹	ძირითადი კულტურები	მეორადი კულტურები
1	სქემა I პომიდორი, ბადრიჯანი, წინაკა	მწვანილეული (წინმატი, ქინძი, თვის ბოლოკი, მწვანე ხახვი და სხვა).
2	გოგროვნები (კიტრი, საბამთრო, ნესვი, გოგრა)	მხალი – მწვანილეული (ისპანახი, ჭარხალი ფოთლად, მწვანე ხახვი, ოხრახუმი, ნიახური, ქინძი, წინმატი, სიმინდი ჭყინტად და სხვა).
3	თავიანი ხახვი, ნიორი, ძირხვენი (სუფრის ჭარხალი, სტაფილო)	საგვიანო კომბოსტო, ჩინური ბოლოკი, ბარდა, საპარკე ლობიო.
4	საადრეო კომბოსტო (თავიანი, ყვავილეთიანი)	საგვიანო კიტრი, პომიდორი და სტაფილო, ხახვი მწვანედ
1	სქემა II პომიდორი, ბადრიჯანი, წინაკა	ქინძი, წინმატი, თვის ბოლოკი და სხვა
2	ძირხვენი, ხახვი, ნიორი	საგვიანო პომიდორი, კომბოსტო, ბარდა, საპარკე ლობიო.
3	პომიდორი	ხახვი და ნიორი მწვანედ, თვის და ჩინური ბოლოკი
4	გოგროვნები, საპარკე ლობიო, ბარდა	მხალ-მწვანილეული, სიმინდი ჭყინტად.
5	საადრეო კომბოსტო	საგვიანო კიტრი, პომიდორი და სტაფილო

სქემა 2

იმ ფართობებზე, რომლებიც საჭიროებენ გაკულტურებას, როგორცაა კოლხიდა და სხვა, მიზანშეწონილია ნათესბალახიანი თესლბრუნვის წარმოება.

თესლბრუნვების მინდორი ¹	ძირითადი კულტურები	მეორადი კულტურები
1	სქემა I მრავალწლიანი ბალახნარევი 1-წელი	
2	მრავალწლიანი ბალახნარევი 2- წელი	
3	გოგროვნები	საგვიანო კომბოსტო, ბარდა, ნიორი მწვანედ
4	პომიდორი, ბადრიჯანი, წინაკა	ხახვი და ნიორი მწვანედ
5	საადრეო კომბოსტო, ბარდა, ლობიო	ისპანახი, სვადასხვა მწვანილი, საგვიანო კომბოსტო, სიმინდი ჭყინტი
6	ძირხვენი, ხახვი, ნიორი	
7	კარტოფილი	საგვიანო კიტრი და პომიდორი
1	სქემა II მრავალწლიანი ბალახნარევი 1-წელი	
2	მრავალწლიანი ბალახნარევი 2- წელი	
3	გოგროვნები	ბარდა, ნიორი, საპარკე ლობიო
4	საადრეო კომბოსტო	მხალი – მწვანილეული სიმინდი ჭყინტად
5	პომიდორი, ბადრიჯანი, წინაკა	მხალი
6	ლობიო, ხახვი, ძირხვენი	საგვიანო კომბოსტო, პომიდორი
7	კარტოფილი	საგვიანო კომბოსტო, მწვანე ხახვი, სტაფილო

სქემა 3

როცა წამყვანი კულტურაა კომბოსტო, (მაგალითად სამტრედიის რაიონში)

თესლბრუნვების მინდორი ¹	ძირითადი კულტურები	მეორადი კულტურები
1	საადრეო კომბოსტო	მხალი – მწვანილეული
2	პომიდორი, ბადრიჯანი, წინაკა	მწვანე ბარდა
3	საადრეო კომბოსტო	ხახვი, ნიორი
4	გოგროვნები, ლობიო	სტაფილო, ბოლოკი
5	საგვიანო კომბოსტო	მწვანილები
6	ძირხვენი, ხახვი, ნიორი	სიმინდი ჭყინტად

სქემა 4

როცა წამყვანი კულტურაა ხახვი (მაგალითად ვანის რაიონში)

თესლბრუნვების მინდორი ¹	ძირითადი კულტურები	მეორადი კულტურები
1	ხახვი	მხალი – მწვანილეული
2	გოგროვნები	ნიორი ბოლოკი
3	ხახვი	საგვიანო კომბოსტო
4	პომიდორი, ბადრიჯანი, წინაკა	მწვანე ბარდა
5	ხახვი	ძირხვენი
6	კომბოსტო	სიმინდი ჭყინტად

სქემა 5

აღმოსავლეთ საქართველოს მებოსტნეობის პირველი ზონის I ქვეზონისათვის (შიდა კახეთის დაბლობი)

თესლბრუნვების მინდორი ¹	ძირითადი კულტურები	მეორადი კულტურები
1	პომიდორი, ბადრიჯანი, წინაკა	-
2	საადრეო კომბოსტო	საგვიანო კიტრი და პომიდორი
3	სტაფილო, ჭარხალი, საპარკე ლობიო, ხახვი	საგვიანო კომბოსტო
4	საადრეო კიტრი, მხალ-მწვანილეული	საპარკე ლობიო, წინმატი, სალათა, მწვანილეული, სიმინდი (ჭყინტი).
5	საადრეო კარტოფილი	საგვიანო კიტრი და პომიდორი, სტაფილო, საპარკე ლობიო
6	საბამთრო, ნესვი, გოგრა	ისპანახი, ხახვი, ნიორი, მწვანე სალათა, ქინძი, ბოლოკი, ოხრახუმი, ნიახური და სხვა

საერთო თვალსაზრისით, თესლბრუნვის სქემამ კულტურათა მორიგეობით უნდა შექმნას ისეთი პირობები, რომ ყოველი კულტურა პოულობდეს უკეთეს პირობებს განვითარებისათვის. ამავე დროს, ამზადებდეს კარგ პირობებს მის შემდგომ მომავალი კულტურისათვის.

უნდა გვახსოვდეს, რომ თავიანთ მინდორს კომბოსტოს მცენარეები და ჯვაროსანთა ოჯახის ძირხვენი უნდა დაუბრუნდნენ სულ მცირე 3-4 წლის შემდეგ, ხოლო თავიანი ხახვი და ხახვიანი მცენარეები - 4-5 წლის შემდეგ, რაც შეეხება სტაფილოს ის მორიგეობაში 3 წელში ერთხელ. ცალკეულ შემთხვევებში დასაშვებია ერთი კულტურის მოყვანა ერთ ადგილზე 2-3 წლის განმავლობაში, იმ პირობით, რომ წინამორბედი კულტურა არ უნდა იყოს შემდგომი კულტურის ოჯახიდან, იმისათვის რომ თავიდან ავიცილოთ მცენარეების დაავადება ამ ოჯახისათვის დამახასიათებელი საერთო ავადმყოფობებით.

მგესუმზირას სარეველები

მგესუმზირას სამშობლო ჩრდილოეთ ამერიკაა. არქეოლოგიური გათხრებით დამტკიცდა, რომ ინდიელებმა მისი კულტივირება 2000 წელზე მეტი ხნის წინ დაიწყეს, ზოგი არქეოლოგი ამტკიცებს, რომ მგესუმზირას მოვლა-მოყვანა დაიწყეს ხორბალზე უფრო ადრე. ინდიელები მას მიიჩნევდნენ მზის ღვთაების (ინტის ანუ პუნჩაოს) სიმბოლოდ, განსაკუთრებით აცტეკები და ოტომები (მექსიკაში) და ინკები (პერუში). მე-16 საუკუნეში მგესუმზირა ამერიკიდან ევროპაში გავრცელდა, სადაც მას „მზის ყვავილი“ უწოდეს.

საქართველოში მგესუმზირა უმეტესად მოჰყავთ კახეთის რეგიონში (დედოფლისწყარო, სიღნაღი, გურჯაანი); მოსავალს იღებენ კალათების ძირითადი მასის (80-90 %) მურა ყვითლად ან მურად შეფერვისას; მგესუმზირა შეიცავს ბევრ სასარგებლო ნივთიერებას, ვიტამინსა და მინერალს: კალიუმს, ფოსფორს, მაგნიუმს, რკინას, ნატრიუმს, კალციუმს, ცხიმებს, მეთიონინს, რომელიც სისხლში ქოლესტერინის დონეს არეგულირებს; მგესუ-

მზირას ზეთს იყენებენ კულინარიაში, მისი ნაცრისგან მიღებული პოტასიუმი გამოიყენება ქიმიურ მრეწველობაში, ჩენჩომე 10 %-იანი სინთეზური ნებოს დამატებით და დაწნხით იღებენ მოზაიკურ, ძვირფას ფილებს ავეჯისთვის და სხვა ნივთებს; კოპტონი, ჩენჩო, ბზე და სილოსი ცხოველთა საკვებად გამოიყენება.

მგესუმზირას დიდ ზიანს აყენებენ სარეველა მცენარეები: მგესუმზირას კელაპტარა (*Orobanche cumana* Wallr.), მდელის თივაქასრა (*Poa pratensis* L.), ნაცარქათამა (*Chenopodium album* L.), ხვართქლა (*Convolvulus arvensis* L.), ყვითელი ძურწა (*Setaria glauca* (L.) P.B.), შალაფა (*Sorghum halepense* L.), ყანის ბირკა (*Caucalis daucoides* L.), ბოლოკა (*Rapistrum rugosum* (L.) All.), წინმატურა (*Capsella bursa-pastoris* (L.) Medic.), ჩვეულებრივი ჯიჯლაყა (*Amaranthus retroflexus* L.), ავშანფოთლიანი ამბროზია (*Ambrosia artemisiifolia* L.), ბეგიაური (*Galium aparine* L.) და სხვა.

მგესუმზირას კელაპტარა - *Orobanche cumana* Wallr.

მგესუმზირას კელაპტარა ფესვის პარაზიტია, ნიადაგის ზემოთ ღეროს თეთრი ფერისაა, შემდეგ იასამნისფერს იღებს, რომლის სიგრძე 50 სმ შეადგენს; ყვავილი - მოციფრო საყვირის ფორმის; ნაყოფი - ყავისფერი კოლოფია, ერთი მცენარე 40 კოლოფს ივითარებს, თითოეულ კოლოფში 2000 თესლია, მცირე ზომის მტვრისებური, ქინძისთავისებურ - მსხლისებური, ოვალური, თითქმის სფეროსებური, ზედა ნაწილი ფართო, ქვედა შევიწროვებული, ზედაპირი დანაოჭებული, ჭიპი სუსტად გამოხატული, მუქი ყავისფერი, მონაცრისფრო-ყავისფერი, სიგრძე 0.25-0.3 მმ, სიგანე 0.25 მმ, ერთი მცენარე ივითარებს 60000 - 100000 თესლს, სიცოცხლის უნარს ინარჩუნებს 12 წელი.

მდელის თივაქასრა - *Poa pratensis* L.

მდელის თივაქასრა მრავალწლიანი, ფესურიანი, ერთ-ერთი ადრე საგაზაფხულო სარეველაა; ღერო სიმაღლით 30-90 სმ, იშვიათად 10-20 სმ; ფოთლები - ვიწრო, ხაზურა, სიგრძით 4 მმ, სუსტად შებუსული, ყვავილედი - საგველა, სიგრძით 20 სმ, თავთავი - კვერცხისებური, 2-5 ყვავილიანი, მწვანე, იშვიათად იასამნისფერი; მარცვალი - კილიანი, მოგრძო-ცილინდრული, მომწვანო-ნაცრისფერი, ყავისფერი, მოყვითალო-ყავისფერი, სიგრძე 2.25-3 მმ, სიგანე 0.5-0.75 მმ, მარცვალი ოვალურ-ცილინდრული, დანაოჭებული, ღია ან მუქი ყავისფერი, ერთი მცენარე ივითარებს 2000-5000 თესლს.

ავშანფოთლიანი ამბროზია - *Ambrosia artemisiifolia* L.

ავშანფოთლიანი ამბროზია ერთწლიანი ბალახოვანი მცენარეა რთულყვავილოვანთა ოჯახიდან; ფესვი - მთავარღერძა, ძლიერ დატოტვილი, ნიადაგში აღწევს 4 მ-მდე; ღერო - სწორმდგომი, დატოტვილი, შებუსული, 0.1-2.5 მ სიმაღლის; ფოთლები - ერთი ან ორმაგ ფრთისებრდანაკვეთილი, ქვედა მხრიდან შებუსული; ყვავილები - ყვითელი, კალათად შეკრებილი (ერთსახლიანი მცენარეა მდებდრობითი და მამრობითი ყვავილებით); ნაყოფი - უკუკვერცხისებრი თესლურა საბურველით, ცენტრში ერთი დიდი ქაცვიით და 5-7 პატარა ქაცვებით ირგვლივ თესლის ზედა მრგვალ ნაწილზე; მომწვანო - მონაცრისფრო, ყავისფერი, სიგრძე 2.5-3.25 მმ, სიგანე და სისქე 1.5-2 მმ. ნაყოფს ანუ თესლურას ადვილად შორდება საბურველი, თესლი უკუკვერცხისებრი, გლუვი, ბზინვარე, ყავისფრიდან შავამდე, სიგრძე 1.5-2.2 მმ, სიგანე და სისქე 1-1.5 მმ. ყვავილობა - ივლისის ბოლო, აგვისტო; ნაყოფს იძლევა სექტემბერ-ოქტომბერში.

ბოლოკა - *Rapistrum rugosum* (L.) All.

ბოლოკა ერთწლიანი, მოზამთრე სარეველაა ჯვაროსანთა ოჯახიდან, ფესვი - მთავარღერძა, ძლიერი; ღერო - სწორი, სუსტად დადარული, დატოტვილი, 30-100 სმ სიმაღლის; ფესვთან მდებარე ფოთლები, ყუნჩიანი, მუქი მწვანე, ზოგჯერ მონათალო ელფერით, ზედა ფოთლები, მოგრძო ლანცეტისებური ან ოვალური დაკბილული; ყვავილი - ყვითელი, ღეროს ბოლოში განლაგებული, ყვავილობს მაის-აგვისტოში; ნაყოფი - ჭოტაკი შედგება ორი

ნაწილისგან, ზედა - მომრგვალო კაკლუჭაა, ქვედა ცილინდრული, ზედაპირი დანაოჭებული, ნაცრისფერ-ჩალისფერი, ხშირად შავი წერტილებით, სიგრძე 3-4 მმ, სიგანე 2-3 მმ, თესლი ოვალური ყავისფერი, გლუვი, მწიფდება ივლის-სექტემბერში.

ნაცარქათამა - *Chenopodium album* L.

ნაცარქათამა ერთწლიანი, ბალახოვანი, საგაზაფხულო სარეველაა; ფესვი - მთავარღერძა; ღერო - სწორი, მომწვანო-მონაცრისფრო, სიმაღლე 20-100 სმ; ფოთლები - მორიგეობით განლაგებული, კვერცხისებურ-რომბისებური, დაკბილული; ყვავილედი - თავთავისმაგვარი, სიგრძე 10-40 სმ, ყვავილობს ივლის-აგვისტოში; თესლურა - მომრგვალო, წვრილი, შავი, დიამეტრით 1.5 მმ, ერთ მცენარეზე ვითარდება 100 000 თესლი, აღმოცენების უნარს ინარჩუნებს 8 წელიწადს.

ხვართქლა - *Convolvulus arvensis* L.

ხვართქლა მრავალწლიანი ბალახოვანი, ფესურიანი, აბეზარი, შხამიანი სარეველაა ხვართქლასებრთა ოჯახიდან; ღერო - ხვიარა შიშველი წვრილი, სიმაღლე ერთი მეტრი; ფოთლები - ვიწრო შეხისმაგვარი; ყვავილი - თეთრი ან ვარდისფერი; ნაყოფი - კოლოფი, მონაცრისფრო-მწვანე, მონაცრისფრო-ყავისფერი, ნაცრისფერი, მომრგვალო-ოვალური, ხალიანი ზედაპირით, სიგრძე 6-7.5 მმ, სიგანე 6.5 მმ, თესლი უკუკვერცხისებრი, სამწახნაგოვანი, ზედაპირი გლუვი, მონაცრისფრო-ყავისფერი, მუქი ნაცრისფერი, თითქმის შავი, სიგრძე 2.5-3.5 მმ, სიგანე 2-2.5 მმ.

ყვითელი ძურწა - *Setaria glauca* (L.) P.B.

ყვითელი ძურწა ერთწლიანი მარცვლოვანი საგაზაფხულო სარეველაა, გვალვაგამძლე; ფესვი - ფუნჯა, ღერო - სწორმდგომი, სიმაღლით 10 - 60 სმ; ფოთლები - ლანცეტისებური, მოყვითალო - მომწვანო; ყვავილედი - თავთავი, სიგრძით 4-6 სმ; მარცვალი - კვერცხისებურ-ოვალური ფორმის, მოყვითალო-მომწვანო ან მუქი ყავისფერი, სიგრძე 2-2.75 მმ, სიგანე 1.5-1.75 მმ, სიცოცხლისუნარიანობა 30 წელია.

შალაფა - *Sorghum halepense* (L.) Pers.

შალაფა მიეკუთვნება მარცვლოვანთა ოჯახს, ფესურიანი სარეველაა, აბეზარი; ღერო - სწორმდგომი 2 მ-მდე; ფოთოლი ლანცეტისებური; ყვავილედი თავთავი; ნაყოფი - მარცვალი,

მოგრძო კვერცხისებური, ყავისფერი, სიგრძე 5-6 მმ, სიგანე 2 მმ, ერთ თავთავში 500-800-მდე მარცვალია.

ყანის ბირკა - *Caucalis daucoides* L.

ყანის ბირკა ერთწლიანი სარეველა მცენარეა ქოლოვანთა ოჯახიდან; ფესვი - წვრილი, მარტივი; ღერო - სწორი, დატოტვილი, 10-40 სმ სიმაღლის, ეკლიანი; ფოთლები - 2-3 ფრთისებრ დანაკვეთილი; ყვავილები თეთრი ან მონათალო, შეკრული ქოლგად, ყვავილობს ივნის-ივლისში. ნაყოფი (თესლი) კვერცხისებრი, ყავისფერი, ეკლისებური გამონაზარდებით, სიგრძე 10 მმ, სიგანე 5 მმ.

წინმატურა - *Capsella bursa-pastoris* (L.) Medic.

წინმატურა ერთწლიანი, ბალახოვანი სარეველა მცენარეა ჯვაროსანთა ოჯახიდან; ფესვი - მთავარღერძა; ღერო - სწორი, მარტივი, დატოტვილი, სიმაღლე 20-60 სმ; ფოთოლი - მორიგეობით განლაგებული, მჭდომარე, მოგრძო-ლანცეტისებური; ყვავილი - წვრილი, თეთრი ფერის, ყვავილობს აპრილიდან აგვისტომდე; ნაყოფი - ჭოტაკი, სიგრძე 5-8 მმ, უკულმა სამკუთხა-გულისებრი; თესლი - მოყავისფრო-მოყვითალო, ოვალური, სიგრძე 1-2.5 მმ, სიგანე 0.5-0.7 მმ, მწიფდება მაისიდან სექტემბრამდე, ერთი მცენარე იძლევა 70 000 თესლს.

ჩვეულებრივი ჯიჯლაყა - *Amaranthus retroflexus* L.

ჩვეულებრივი ჯიჯლაყა ერთწლიანი საგაზაფხულო სარეველაა; ფესვი - მთავარღერძა; ღერო - სწორი, მარტივი ან დატოტვილი, ღია მწვანედან მონათალომდე, სიმაღლე 20-150 სმ; ფოთლები - კვერცხისებურ-რომბისებრი; ყვავილედი - ცილიდრული, მწვანე ფერის, ყვავილობს ივნის-სექტემბერში; თესლი - მომრგვალო, მუქი ყავისფერი, პრიალა, დიამეტრით 1 მმ; ერთი მცენარე იძლევა 5 000 თესლს.

ბეგიაური - *Galium aparine* L.

ბეგიაური ერთწლიანი, შხამიანი, ბალახოვანი სარეველაა ენდროსებრთა ოჯახიდან, ღეროს სიმაღლე 30-80 სმ; ფოთოლი ვიწრო ლანცეტისებური; ყვავილი - წვრილი თეთრი, ყვავილობს ივლის-აგვისტოში; ნაყოფი კაკლუჭა, მომრგვალო, აქვს ამონაკვეთი, მონაცრისფრო-ყავისფერი, დაფარულია ჯაგრებით, სიგრძე 1.75-3 მმ, სიგანე 1.25-2.25 მმ; თესლი ნაყოფის მაგვარი, ჯაგრების გარეშე.